

**JANÁČKOVA AKADEMIE MÚZICKÝCH UMĚNÍ
V BRNĚ**

Divadelní fakulta

Ateliér: Výchovné dramatiky pro Neslyšící

**Klub nepočujících rodičů a jejich dětí
v rodinném centru Prešporkovo**

Diplomová práce

Autor práce: BcA. Denisa Gálová

Vedúci práce: prof. Mgr. Zoja Mikotová

Oponent práce: doc. PhDr. Veronika Broulíková

Brno 2013

Bibliografický záznam

GÁLOVÁ, Denisa. *Klub nepočujúcich rodičov a ich detí* [Club Deaf parents and their children]. Diplomová práca. Brno: Janáčkova akademie múzických umění v Brně, Divadelní fakulta, Ateliér Výchovné dramatiky pro Neslyšící, rok. 2013 s.[83] Vedúci diplomovej práce prof. Mgr. Zoja Mikotová.

Anotácia

Práca prináša teoreticko-empirické poznatky o Klube nepočujúcich rodičov a ich detí ako v prvom klube svojho druhu na Slovensku. V teoretickej časti sa na začiatku venujeme dramatickej výchove a rodinnému centru Prešporkovo, ktorého súčasťou je aj Klub nepočujúcich rodičov a ich detí. Následne sa zameriavame na komunikáciu v Klube nepočujúcich rodičov a ich detí a na využitie organizačných a dramatických činností, ktoré sa tu realizujú. Po teoretickej časti sa venujeme výsledku hodnotenia nepočujúcich rodičov na prínos, poslanie a organizované aktivity v Klube nepočujúcich rodičov a ich detí prostredníctvom rozhovoru. Práca dokazuje, že vznik Klubu nepočujúcich rodičov a ich detí nebol zbytočný, ale práve vytvorený priestor ich obohatil o možnosť zmysluplného trávenia voľného času prostredníctvom verejno-kultúrnych a spoločenských aktivít.

Annotation

The paper presents theoretical and empirical knowledge about the Club of deaf parents and their children as the first such club in Slovakia. In the theoretical part, we pay at the beginning of dramatic education and family center Prešporkovo, which includes a club of deaf parents and their children. Then we focus on communication in the Club of deaf parents and their children and to use organizational and dramatic activities that take place. After the theoretical part, the paper deals outcome of deaf parents on benefits, mission and activities organized by the Club of deaf parents and their children through conversation. The work shows that the formation of the Club of deaf parents and their children was not unnecessary,

but it has enriched the possibility of meaningful leisure by public cultural and social activities.

Kľúčové slová

Klub nepočujúcich rodičov a ich detí, rodinné centrum Prešporkovo, mamičky na materskej dovolenke, nepočujúce mamičky, dramatická výchova, deti nepočujúcich i počujúcich rodičov, komunikácia mamičiek s deťmi, organizačné a dramatické činnosti v klube nepočujúcich rodičov a ich detí.

Keywords

Club of deaf parents and their children, family center Prešporkovo, mothers on maternity leave, deaf mothers and deaf children of hearing parents, mothers with children, communication, organizational and drama activities at the club of deaf parents and their children.

Prehlásenie

Prehlasujem, že som diplomovú prácu vypracovala samostatne pod vedením vedúcej diplomovej práce. V práci som použila iba uvedené pramene a pramene v zázname literatúry. Súhlasím, aby práca bola uložená v Knižnici JAMU a sprístupnená na študijné účely.

V Brne, dňa 23. mája 2013

.....

BcA. Denisa Gálová

Pod'akovanie

Na tomto mieste sa chcem úprimne poďakovať vedúcej diplomovej práce prof. Mgr. Zoje Mikotovej, za odborné vedenie, cenné rady a pripomienky. Veľké poďakovanie patrí aj štatutárke Mgr. Ing. Lenke Černákovej z rodinného centra Prešporkovo za spoluprácu, ktorú mi poskytla pri písaní diplomovej práce. Ďakujem tiež mojej kolegyni Mgr. Eve Kacvinskej za gramatické úpravy textu.

Obsah

ÚVOD	8
TEORETICKÁ ČASŤ	9
1 DRAMATICKÁ VÝCHOVA	10
1.1 POJEM DRAMATICKÁ VÝCHOVA.....	10
1.2 CIELE DRAMATICKEJ VÝCHOVY	12
1.3 METÓDY A TECHNIKY DRAMATICKEJ VÝCHOVY	13
1.4 UPLATNENIE DRAMATICKEJ VÝCHOVY V RÁMCI KURZU PRE PREDŠKOLÁKOV	14
2 RODINNÉ CENTRUM PREŠPORKOVO	17
2.1 VZNIK RODINNÉHO CENTRA PREŠPORKOVO.....	17
2.2 DÔVODY VZNIKU MATERSKÉHO/RODINNÉHO CENTRA	18
2.3 CHARAKTERISTIKA RODINNÉHO CENTRA PREŠPORKOVO	19
2.4 AKTIVITY RODINNÉHO CENTRA PREŠPORKOVO.....	20
3 KLUB NEPOČUJÚCICH RODIČOV A ICH DETÍ	24
3.1 VZNIK KLUBU NEPOČUJÚCICH RODIČOV A ICH DETÍ	24
3.2 CIELE KLUBU NEPOČUJÚCICH RODIČOV A ICH DETÍ	26
3.3 PRÍNOS KLUBU NEPOČUJÚCICH RODIČOV A ICH DETÍ.....	26
3.4 AKTIVITY PRE NEPOČUJÚCICH V KLUBE NEPOČUJÚCICH RODIČOV A ICH DETÍ.....	27
4 KOMUNIKÁCIA V KLUBE NEPOČUJÚCICH RODIČOV A ICH DETÍ	29
4.1 KOMUNIKÁCIA	29
4.2 POSUNKOVÝ JAZYK.....	29
4.3 HOVORENÝ JAZYK	30
4.4 POSUNKOVANÝ JAZYK	31
4.5 DETSKÉ POSUNKY	32
4.6 BABY SIGNS - POSUNKOVANIE BATOLIAT.....	33
4.7 PRSTOVÉ ZNAKY	34
4.8 KOMUNIKÁCIA MAMIČIEK A ICH DETÍ	35
5 VYUŽITIE ORGANIZAČNÝCH ČINNOSTÍ V RODINNOM CENTRE PREŠPORKOVO	42
5.1 VYUŽITIE ORGANIZAČNÝCH AKTIVÍT V KLUBE NEPOČUJÚCICH RODIČOV A ICH DETÍ	42
5.1.1 OSLAVY NARODENÍN V RODINNOM CENTRE PREŠPORKOVO.....	42
5.1.2 PROGRAMY PRE DETI A RODIČOV.....	44
5.1.3 KURZY PRE NEPOČUJÚCICH	49
5.1.4 POSEDENIE PRE NEPOČUJÚCE MAMIČKY	50
5.1.5 „TÁBORÍK“ PRE NEPOČUJÚCE I POČUJÚCE DETI.....	51
5.2 VYUŽITIE DRAMATICKÝCH AKTIVÍT V KLUBE NEPOČUJÚCICH RODIČOV A ICH DETÍ.....	53
5.2.1 DIVADELNÉ PREDSTAVENIE PRE DETI	53
5.2.2 KURZ PRE NEPOČUJÚCICH I POČUJÚCICH PREDŠKOLÁKOV	57
6. EMPIRICKÁ ČASŤ	60
6.1 CIEĽ PRIESKUMU A PRIESKUMNÉ OTÁZKY	60
6.2 PRIESKUMNÁ VZORKA	60
6.3 POUŽITÉ METÓDY A METODIKA PRIESKUMU	61
6.4 MIESTO STRETNUTIA	61
6.5 VÝSLEDKY PRIESKUMU.....	70
6.6 VYHODNOTENIE PRIESKUMU	73
ZÁVER	75
ZOZNAM SKRATIEK	77
POUŽITÉ INFORMAČNÉ ZDROJE	77
ZOZNAM ILUSTRÁCIÍ	80

Úvod

„Naším poslaním je dosiahnuť úctu a uznanie materstva v spoločnosti a spoluvytvárať podporujúce podmienky pre materstvo v najvyššom záujme dieťaťa, matky a rodiny.“

Únia materských centier

Poslanie Únie materských centier sme chceli prirovnať k poslaniu nepočujúcich matiek i otcov, ktoré majú svoje deti a milujú ich nadovšetko. Chcú mať vytvorený priestor, kde by sa mohli spoločne stretávať, spoznávať nových ľudí, vzájomne si vymieňať informácie a tešiť sa z úspechov a radostí svojich detí.

Keďže na Slovensku nebol ani v jednom materskom či rodinnom centre vytvorený priestor pre nepočujúcich rodičov s deťmi, nemohli si takto svoje poslanie naplno vychutnávať. A tak som vlastnou iniciatívou založila Klub nepočujúcich rodičov v rámci rodinného centra Prešporkovo v Bratislave v roku 2010.

Vieme veľmi dobre, že v dôsledku odlišnosti jazyka a kultúry majú nepočujúci rodičia iné požiadavky ako počujúci rodičia. Je to hlavne komunikácia a spolupatričnosť. Potrebujú sa vyrozprávať, spoločne násobiť radosť a deliť žiaľ. A to zväčša dokážu tam, kde im najviac porozumejú.

Klub nepočujúcich rodičov, plný zaujímavých aktivít a kurzov nielen pre deti, ale aj ich rodičov, najmä mamičky, je zároveň miestom, kde sa deti môžu s plnou chuťou vyhrať, stretávať sa s ďalšími deťmi, spoločne komunikovať a získavať bohaté zážitky, ktoré sú zážitkami aj pre rodičov samotných.

Keďže je to v rámci rodinného centra, ide zároveň aj o integráciu počujúceho sveta so svetom ticha.

Hoci Klub nepočujúcich rodičov a ich detí už funguje tri roky, doposiaľ sa o tom nikde veľmi nepísalo. Aké aktivity sa tam realizujú, aké mali úspechy a ako Klub nepočujúcich rodičov a ich detí hodnotia sami rodičia? Aký to má prínos nielen pre nich, ale i pre ich deti? A či sa poslanie, ktoré sme spomínali na začiatku tohto úvodu, stáva skutočným poslaním?

Tohto sa pokúsím v tejto práci dotknúť.

TEORETICKÁ ČASŤ

1 Dramatická výchova

"Dieťaťu môžeme vysvetliť dvoma spôsobmi, čo je slepý človek. Môžeme mu povedať, že slepý človek je človek, ktorý nevidí. Alebo mu povieme: Zavri oči a pokús sa nájsť cestu von z miestnosti. "

Brian Way

1.1 Pojem dramatická výchova

Dramatická výchova /tvorivá dramatika, výchovná dramatika, dramatická výchova/ je ako základný stavebný kameň, ktorý sa využíva na založenie medzilidskej interakcie. Pojem dramatická výchova najviac používam v mojej práci magisterského projektu, ktorej definície v súčasnej dobe každý z autorov vysvetľuje rôzne.

Uvádzam definície štyroch autorov:

Dramatická výchova podľa E. Machkovej (Machková 1998, s. 32) *je učenie skúseností, tj. jednaním, osobným, nesprostredkovaným poznávaním sociálnych vzťahov a dejov, presahujúcich aktuálnu reálnu prax zúčastneného jedinca. Je založená na preskúmvaní, poznávaní a chápaní medzilidských vzťahov, situácií a vnútorného života ľudí. Toto preskúmvanie a poznávanie sa deje vo fiktívnej situácii prostredníctvom hry v úlohe, dramatického rokovania v situácii. Je to proces, ktorý môže, ale nemusí vyústiť v produkciu (predstavenie).*

Dramatická výchova podľa J. Valentu (Valenta 1997, s. 27) *je systém osobnostne sociálneho učenia, v ktorom sa navodzujú špecifické situácie, ich prostredníctvom sa ožívujú procesy socializácie, ktoré v tomto prípade nie sú "životne náhodné" procesy, ale procesy naplánované učiteľom.*

Dramatická výchova podľa M. Pavlovskej (Pavlovská, In: Svobodová a kol., 2007, s. 91) *ako pedagogická disciplína, ktorá v procese učenia kladie dôraz na jednanie a aktivitu. Využíva priamy prežitok a vlastné skúsenosti v rokovaní, úzko súvisí s dramatickým umením, pretože využíva jeho prostriedky a postupy na splnenie dramatického umenia k svojim cieľom, tzn. vychovať človeka tvorivého, vnímavého, citlivého, empatického, schopného kontaktu vo verbálnej a neverbálnej komunikácii. Ten človek, ktorý sa vie orientovať v bežných aj menej bežných životných situáciách*

a medziľudských vzťahoch, ktorý sa vie rozhodovať a konať slobodne a zároveň zodpovedne."

S. Macková (Macková, 1995, s. 6) vyjadruje svoje tvrdenie „*Učenie sa priamym prežitkom, vlastnou skúsenosťou pri jednaní.*“

Autori sa zhodujú v podstate definície dramatickej výchovy. Dramatická výchova umožňuje deťom pochopiť svet vlastným prežitkom a vlastnou skúsenosťou.

Dramatická výchova je pedagogická disciplína, ktorá úzko súvisí s výtvarnou, literárnou, hudobnou a pohybovou výchovou. Je jedna z pedagogických metód aj prostriedkov divadelného umenia, ktorá sa môže využívať pri práci s deťmi od predškolského veku aj s dospelými, napr. fixácia, jednanie, postavy a napätie... Vyžaduje aktivitu detí v situáciách zámerne navodených učiteľom, ktorý pracuje s deťmi pomocou hry a zážitku. Deti sa učia priamym zážitkom, aby získavali vlastnú skúsenosť v jednaní, vstúpili do role a situácie. Sú zamerané na osobnostný, sociálny, etický a estetický rozvoj jednotlivca.

V súčasnej dobe sa môžeme stretnúť s dramatickou výchovou v škole aj mimo školy ako voľnočasové aktivity. V škole môže byť zariadenie nasledovné:

- a.) samostatný predmet – predmet alebo odbor sa učí na hodinách
- b.) metóda práce – môže byť súbor aktivít, aplikovaných v rôznych predmetoch
- c.) pedagogický princíp – prelínanie niektorých študijných predmetov v materskej škole a základnej škole na 1. stupni.
- d.) záujmová činnosť – účastníci sa zúčastňujú na krúžku z vlastnej iniciatívy

Základná metóda dramatickej výchovy je dramatická hra.

Určite možno nájsť dramatickú výchovu ako voľnočasovú aktivitu na základných umeleckých školách, v dramatických súboroch alebo dramatickom krúžku v centrách voľného času, na školách, v kluboch aj na kurzoch, ktoré sa venujú deťom a mladým ľuďom aj zdravotne znevýhodneným.

E. Machková (Machková 2007b, s. 17) opisuje dramatickú hru ako *"námetovú hru, založenú na medziľudskom kontakte a komunikácii, na stretávaní rôznych ľudských jedincov v situáciách, osôb, ktoré na seba vzájomne pôsobia, rieši stretávania svojich postojov a potrieb, prianí a smerovaní a vytvárajú tak deje."*

V Čechách funguje dramatická výchova v Rámcovom vzdelávacom programe pre základné vzdelávanie ako zaradený doplňujúci vzdelávací odbor, žiaci na 1. stupni by sa ho mali učiť počas svojho vzdelávania. Tieto odbory nie sú súčasne povinné v osnovách základného vzdelávania, iba rozširujúce a doplňujúce.

V Čechách existujú aj ďalšie možnosti vzdelávania v dramatickom odbore - špecializačné štúdium na divadelných fakultách DAMU v Prahe a JAMU v Brne. Študuje sa tam od roku 1990. Ďalší odbor „Výchovná dramatika pre Nepočujúcich“, so zameraním na „pohybové disciplíny“ otvorili na Divadelnej fakulte JAMU v roku 1992. V Čechách sú ďalšie možnosti ako rozširujúce formy štúdia dramatickej výchovy pre kvalifikovaných učiteľov, napr. na pedagogických fakultách Masarykovej univerzity v Brne na univerzite Palackého v Olomouci.

Na slovenských školách je dramatická výchova zaradená ako pedagogická metóda v rámci školských vzdelávacích programov špeciálnych základných škôl, v ktorých sa vzdelávajú žiaci so zdravotným znevýhodnením a aj zaradená ako špecifický predmet.

1.2 Ciele dramatickej výchovy

Jeden z najzákladnejších cieľov dramatickej výchovy je zameraný na osobnostný a umelecký rozvoj jedinca. Umožňuje mu porozumieť deťom, spolupracovať s nimi, rozvíjať schopnosť vnímať druhého, učiť sa presadzovať svoje názory a improvizovať v rôznych situáciách.

Podľa E. Machkovej (2007a, s. 34) pedagogický cieľ definuje: *"Cieľ formuluje, čo chce učiteľ svojou pedagogickou činnosťou dosiahnuť, aké zmeny chce v správaní, rokovaníach, schopnostiach, zručnostiach či vedomostiach svojich žiakov vyvolať."*

V rámci kurzu pre predškolákov v rodinnom centre Prešporkovo som použila rozdelenie podľa E. Machkovej (2007a, s. 35 - 36) *do troch základných rovín:*

- a.) *v dramatickej rovine – zručnosti v dramatickej oblasti, vedomosti o dramatických aktivitách a divadle.*
- b.) *v sociálnej rovine – štruktúra skupiny detí, jej dynamika, vzťahy v skupine, kooperácie.*
- c.) *v osobnostnej rovine – psychické funkcie, schopnosti, motivácie, záujmy a hodnotenie.*

Prostredníctvom dramatickej výchovy si osvojujú pozitívne postoje a vytvárajú svoje hodnotenie. Dramatická výchova učí kritickému mysleniu, sebakontrolu a sebapoznávaniu.

1.3 Metódy a techniky dramatickej výchovy

V rámci kurzu pre predškolačkov v rodinnom centre Prešporokovo som využila vo svojej práci s nepočujúcimi i počujúcimi deťmi rôzne metódy a techniky dramatickej výchovy. Metódy a techniky sú základným kameňom dramatickej výchovy.

Môžeme tu písať definície pojmu metóda a technika:

Podľa J. Valentu (1998, s. 32): „*Metóda výchovy a vyučovania je určitý spôsob činnosti, ktorým deti spracovávajú v priebehu výchovnej akcie určité učivo tak, že u nich nastáva učenie z nej vyplývajúceho osvojenia učiva*“.

Podľa K. Bláhovej (in Kořátková a kol., 1998, s.91): „*Metódou rozumieme spôsob, ako dosiahnuť určitého teoretického alebo praktického cieľa. Prostriedkom k tomu je technika, ktorá predstavuje konkrétny postup. To znamená, že každá metóda môže mať najrôznejší počet techník a záleží na tom, ktorý z nich pre daný problém zvolíme.*“

J. Valenta (1998, s.39) napísal o pojme technika: „*Všeobecne teda budeme chápať techniku ako postup (činnosť) skôr čiastkovo s rysmi vyššie uvedeními a ďalej techniku ako pojem podriadený pojmu metóda.*“

Ďalší prehľad uvádza metódy a techniky, s ktorými sme sa stretli. Metódy a techniky od seba neoddeľuje.

Základné metódy dramatickej výchovy delí takto:

- A** I. Metóda (ú)plnej hry
- B** II. Metódy pantomimicko-pohybové
 - III. Metódy verbálno-zvukové
- C** IV. Metódy graficko-písomné
 - V. Metódy materiálovo-vecné (Valenta 1998, s. 79)

Základnou metódou dramatickej výchovy pre predškolské a základné vzdelávanie je hra. Jedna z najdôležitejších je dramatická hra a improvizácia. Je to v najširšom zmysle – hranie bez scenára, vzniká na mieste a priamo v procese.

Podľa knihy *Dramatická výchova v škole* (1995) od S. Mackovej sa domnievame, že metódy, ktoré sme využívali pre dramatickú výchovu v rámci kurzu pre predškolákov v rodinnom centre Prešporkovo, sa podľa nášho názoru dajú rozdeliť týmto spôsobom:

- bežne používané metódy výchovy a vyučovania (rozprávanie, rozhovor, diskusia, popis, názorný vklad, metódy nácviku zručností),
- metódy iných predmetov v dramatickej výchove:
 - z telesnej výchovy – rozcvičky, cvičenie a hry, relaxačné cvičenie
 - z výtvarnej výchovy – práce s výtvarnými prostriedkami, materiálmi
 - z hudobnej výchovy – počúvanie hudby, práce s rytmom, práce s hudobnými nástrojmi
 - z literárnej výchovy - tvorivé písanie, interpretácie, dramatizácie a rozprávky,
- špecifické metódy dramatickej výchovy:
 - cvičenie - určené k rozvíjaniu a vytváraniu zručností, zamerané na reč, pohyb, pozornosť, citlivosť
 - hra s pravidlami – určené k získaniu zručností, motivácie, pohyb a slovné hry, hry na pozornosť a pamäť
 - jednanie – tzv. jednanie v navodenej a prijatej situácii

V práci s deťmi v rámci kurzu pre predškolákov je dôležitá ďalšia metóda a to pohyb a pantomíma, ktoré majú improvizáčny charakter (bez scenára iba činnosti).

1.4 Uplatnenie dramatickej výchovy v rámci kurzu pre predškolákov

Docentka Machková (2005, s. 9) uvádza tieto možnosti, pri ktorých sa dramatická výchova môže použiť: *„Dramatická výchova môže byť záujmovú činnosť, vedúca väčšinou k verejnej produkcii (divadelné, bábkové) alebo samostatným školským predmetom s estetickovýchovným a umeleckým akcentom. Môže však byť*

metódou výučby rôznych predmetov, metódou rozvíjania osobnosti detí a mladých ľudí a osvojovaním ľudských (komunikačných) zručností.“

V škole či vo voľnočasovej aktivite sa môže uplatniť rôznym spôsobom, v škole je povinný ako samostatný vzdelávací odbor, ktorý je zaradený do doplňujúceho vzdelávacieho programu ISCED 1 a ISCED 2 v štátnom vzdelávacom programe pre žiakov so sluchovým postihnutím aj tiež platný pre mentálne postihnutých žiakov.

Podľa vzdelávacieho programu sa namiesto hudobnej výchovy, môže vyučovať pohybovo-dramatická výchova pre žiakov so sluchovým postihnutým aj u mentálnych postihnutých.

Ďalšie možnosti, ktoré sa ponúkajú v rodinnom centre Prešporkovo, je kurz pre nepočujúcich i počujúcich predškolákov v rámci dramatickej výchovy. S možnosťou kurzu pre predškolákov boli rodičia detí oboznámení aj s metódami a technikami práce na stretnutiach. Samozrejme, že v tomto prípade musí byť hlavný cieľ dramatickej výchovy vstup do tém, ktoré sú pripravené a sú cieľom v kurzoch v rodinnom centre Prešporkovo. Využila som možnosť upraviť témy vzdelávacieho programu, ktoré sú predložené ako podkladové materiály v magisterskom projekte. Používala som dramatickú výchovu k estetickým a výtvarným výchovám. Dramatická výchova tu nie je ako vyučovaný predmet, ale je ako zájmová činnosť v rodinnom centre Prešporkovo, kde som dostala nápad na prácu s malými deťmi predškolského veku ako experiment. V Bratislave môžu deti, ktoré práve chodia do materskej škôlky pre deti so sluchovým postihnutým v Bratislave na Hrdličkovej ulici a na Drotárskej ceste, uplatňovať dramatické činnosti v rôznom rozsahu od 15 minútových, cez 30 minútové až po 45 minútové aktivity v tematických blokoch. Bloky sú spojené spoločnými témami s ďalšími výchovami (pohybová, výtvarná a estetická). Lektor môže rátať s jednoduchými dramatickými hrami napríklad na „ako“ alebo na „niekoho“. Tieto hry sú pripravené a plánované pred deťmi, vedené nepočujúcou lektorkou. Nepočujúce deti nemajú skúsenosti a predstavy z oblasti dramatickej výchovy, väčšinou napodobňujú lektorky alebo iné dieťa. Napodobňovanie patrí k špecifikám veku dieťaťa. V oblasti dramatickej výchovy je pre dieťa zážitok a skúsenosť ako vlastné autentické prežitie, motivuje záujem dieťaťa o ďalšie činnosti. Deti chcú dramatické hry a činnosti opakovať, reprodukcia a interpretácia rozvíjajú ich osobnosť. Sebamotiváciou sa postupne dostávajú

k produkcii, k tvorivosti. Motiváciou sú pri dramatických hrách obrázky, ktoré nepočujúce deti vyžadujú ako kompenzáciu za stratu jedného zmyslu (sluchu), majú zvýšenú zrakovú vnímavosť. Sú náročné na sociálne interakcie a vyžadujú spätnú väzbu. Pri práci v kurzoch som využila hru v roli a improvizáciu s príbehom. Na hodinách som zistila, že každé dieťa má rozdielne schopnosti. Každý má iný vzťah k učeniu, pochádza z iného sociálneho či školského prostredia. Lektor, ktorý kurz vedie, by mal mať veľkú trpezlivosť a mal by byť pozorný k ich potrebám a záujmom. Záujmová činnosť v rámci dramatickej výchovy sa uplatňuje aj v krúžkoch alebo aj kurzoch pri výchovných zariadeniach, ako sú školské družiny alebo špeciálno-pedagogické zariadenia.

2 Rodinné centrum Prešporkovo

Rodinné centrum Prešporkovo je občianske združenie, ktorého cieľom je prekonávať spoločenskú izoláciu matiek počas materskej dovolenky a vytvoriť alternatívu k stereotypu každodenných povinností. (Prešporkovo, [on-line], cit. 20.12.2012).

Rodinné centrum Prešporkovo sa nachádza pri budove Materskej a Základnej školy M. R. Štefánika v mestskej časti Bratislavy - Staré Mesto.

Rodinné centrum Prešporkovo je členom Únie materských centier, ktorá združuje materské a rodinné centrá po celom Slovensku.

2.1 Vznik rodinného centra Prešporkovo

Skôr než sa budeme venovať vzniku rodinného centra Prešporkovo, si najprv pripomenieme, ako to bolo so vznikom materských centier vo svete.

Vznik materských centier sa datuje do obdobia pred viac ako 30 rokmi v Nemecku. Model materského centra bol výsledkom výskumu nemeckých sociológov, ktorí zisťovali, čo v dnešnej spoločnosti chýba matke. Myšlienka materského centra sa ujala a následne sa spustila akási lavína ďalších centier, ktoré vznikali svojpomocne po celom Nemecku aj v iných štátoch. Mamičky si tu našli priestor pre relaxáciu, vzdelávanie či uplatnenie sa. V materskom centre sú deti vítané a život v centre sa odohráva podľa potrieb žien a detí. (Materské centrum Ráčík [on-line], cit. 20.12.2012).

Materské centrá sú mimovládne neziskové organizácie (zriadené ako občianske združenia so zákonom o združovaní, zákon č.83/1990 zb.) založené s cieľom svojpomocne poskytovať služby rodinám s maloletými deťmi. (Sorgerová a kol., 2008, s.93)

V roku 1996 vznikli prvé materské centrá na Slovensku. (Únie materských centier [on-line], cit. 20.12.2012)

Rodinné centrum Prešporkovo vzniklo v roku 2005, pre jeho vznik sa rozhodli mamičky na materskej dovolenke. Ako prvé pôsobilo Rodinné centrum Prešporkovo v Klube mamičiek v Centre voľného času na Štefánikovej ulici v Bratislave. Potom sa presunulo do priestorov zatvorenej triedy v Materskej škole pri Základnej škole na Grösslingovej ulici, ktoré na základe aktívnej spolupráce členiek Rodinného centra

Prešporkovo s miestnou samosprávou poskytla mestská časť Bratislava - Staré Mesto. V roku 2006 bolo založené rodinné centrum Prešporkovo v Starom Meste na Grösslingovej ulici v Bratislave. Prvé spoluzakladateľky boli mamičky K. Králiková, M. Vojtková a A. Mikulová, ktoré dosiahli splnenie svojho sna o materskom centre v mestskej časti – Staré Mesto. Členovia pripravili krst Rodinného centra Prešporkovo, ktorý sa konal v roku 2006, presne po roku odo dňa, kedy prvýkrát zaznela myšlienka založiť materské centrum v Starom Meste. Podarilo sa dosiahnuť, aby sa krstným otcom stal herec M. Kramár, ktorý prejavil nadšenie zo vzniku Prešporkova. Pri krste loga Prešporkova zaželali krstní rodičia lekárka H. Ležovičová, poslankyňa mestskej časti Bratislava–Staré Mesto a M. Kramár, herec a otecko, ktorý mal odvahu byť na materskej dovolenke - veľa spokojných návštevníkov a vyriešené problémy s financovaním Prešporkova.

S veľkou pýchou bolo zaradené do programu krstín aj slávnostné udelenie ocenenia „Zariadenie priateľského k deťom a rodinám“ od Únie materských centier, ktorej členom sa stali v roku 2006. (Prešporkovo, [on-line], cit. 27.12.2012)

2.2 Dôvody vzniku materského/rodinného centra

Môžeme vymenovať dôvody, prečo sa zakladali materské/rodinné centrá vrátane Prešporkova. Sú to nasledovné:

- zánik trojgeneračného modelu výpomoci a poradenstva,
- niekoľkoročná sociálna izolácia rodičov denne starajúcich sa o dieťa – prevažne matiek, strata zručností, sebavedomia a kontaktov v rámci svojej profesie,
- nedostatok inšpirujúcich zariadení a bezpečných ihrísk pre deti v prvých rokoch života,
- nevšímavosť, neochota pomôcť až arogancia zo strany verejnosti k matke s dieťaťom, rôzne typy bariér a zákazov pre vstup s kočíkom, materské komplexy z pocitu „prekážania“,
- celospoločenská situácia, ktorá nemotivuje mat' deti, prípadne viac detí. (Materské centrá [on-line], cit. 20.12.2012).

2.3 Charakteristika rodinného centra Prešporkovo

Priestory v rodinnom centre Prešporkovo sú určené pre deti do 6 rokov, aj pre mamičky na materskej dovolenke. S deťmi môžu prísť aj otcovia aj starí rodičia. Rodinné centrum Prešporkovo je pre celé rodiny.

Rodinné centrum má viacero priestorov. RC Prešporkovo má cvičebňu, miestnosť, kde prebiehajú kurzy. V herni je detský kútik na hranie. K dispozícii sú detská hojdačka spojená s veľkým domčekom, šmykľavky, malá kuchynská linka a množstvo rôznych hračiek, tiež drevených. V rodinnom centre Prešporkovo je k dispozícii malá kuchyňa, kde si môžu mamičky zohriať stravu pre deti a urobiť čaj alebo kávu. Mamičky, ktoré čakajú na deti, si môžu čas spríjemniť v malej knižnici a tu si môžu preštudovať zaujímavé odborné knihy. V malej izbičke je priestor pre výučbu jazykov a pre tvorivé dielne. Detičky sem chodia k stolíkom aj papať a mamičky v pokoji nakojiť dieťa. Tvorivé dielne poskytujú priestor na detské oslavy. V prípade priaznivého počasia najmä v lete, je obľúbený vonkajší dvorček s pieskoviskom, trampolínou a hojdačkami, kde si mamičky môžu posediť na drevenom sedení a vzájomne si vymenia skúsenosti pri výchove detí.

Veľká miestnosť je otvorená herňa pre pravidelné kurzy a stretnutia pod vedením lektorov. Členovia v spolupráci s počujúcimi i nepočujúcimi mamičkami (dobrovoľníkmi) zabezpečujú celý chod rodinného centra, prevádzku priestorov, prípravu a koordináciu programu, prístup do herne v intervale jednotlivých aktivít, propagáciu na internete a v ďalších médiách, písanie projektov a iných aktivít. Členovia majú možnosť realizovať (realizujú) aj vlastné nápady a projekty, ak sú v súlade s cieľom činnosti rodinného centra. Pri príchode mamičky s dieťaťom, ktorá by mala záujem navštevovať rodinné centrum, môže sa stať členkou alebo sympatizantkou. Môže sa zapojiť aktívne napr. môže vykonávať upratovacie práce, účtovníctvo, projekty, otvárať herňu, upratovať knižnicu, môže viesť kurzy aj tvorivé dielne, propagovať.

Jedna z podmienok je prečítať si stanovky a prispieť ročným členským poplatkom. Rodinné centrum Prešporkovo sa snaží, aby príspevky boli prijateľné, keďže niektoré si to nemôžu dovoliť vzhľadom na finančnú situáciu v rodine.

Podstatou centra je, aby matky na materskej dovolenke mohli svoj čas tráviť aktívne, napr. programovú, projektovú, finančnú, prevádzkovú činnosť. Pripravujú

pre deti rôzne hry, hudobnú škôlku, divadielko, pohybové aj tanečné cvičenia, tvorivé dielne a pre rodičov odborné prednášky.

Úlohou rodinného centra Prešporkovo je združovať mamičky na materskej dovolenke, vytvárať im podmienky na sebarealizáciu a snažiť sa vytrhávať ich zo stereotypu života. Dávať im podnety na rast a realizovanie sa.

Rodinné centrum Prešporkovo má v súčasnosti tri štatutárky: L. Černáková, R. Gajancová a M. Rothová, ktoré riadia asi 10 aktívnych členiek a 10 sympatizantiek, z toho je jedna nepočujúca členka D. Gálová. Na rady sú vedené tri štatutárky rodinného centra Prešporkovo.

2.4 Aktivity rodinného centra Prešporkovo

V rodinnom centre Prešporkovo je príjemné a bezpečné prostredie pre deti aj mamičky. Každá mamička s dieťaťom si môže vybrať z ponuky aktivít primeraných, veku detí, napomáhajúce ich rozvoju, rozvíjajúce vzťah rodiča a dieťaťa. Finančné prostriedky pre naše aktivity získavame z projektov financovaných nadáciami, z dvoch percent a od sponzorov a darcov.

V roku 2013 má rodinné centrum Prešporkovo širokú ponuku krúžkov: (Prešporkovo [on-line], cit. 28.1.2013).

- pre mamičky s bábätkami do jedného roka:

- ❖ **Baby masáže** – mamičky s bábätkami sa dozvedia informácie o prínosoch masáže dojčiat, starostlivosti prostredníctvom dotyku so svojim dieťaťom, ktorej pomocou lepšie porozumejú svojmu dieťaťu jeho potrebám a podpore citovej väzby.
- ❖ **FitMama** – cvičia mamičky aj bábätko pod vedením našej členky – fyzioterapeutky Z. Wolekovej na šťastný a zdravý pohyb. Mamičky po pôrode si posilňujú partie, ktoré boli zaťažované tehotenstvom. Je zamerané na správne držanie tela, posilnenie problémových partií, svalov.
- ❖ **Cvičenie pre deti na fitloptách od 0 do 3 rokov** - mamičky s dieťaťom sa zoznámia s rovesníkmi, pesničkami, zdravým pohybom. Naučia sa spolu so svojimi detičkami tráviť čas, zacvičiť si, zaspievať si a zabaviť sa.

- pre deti od jedného do troch rokov:

- ❖ **MiniFolklór** – je zameraný na hudobno-pohybové aktivity pre deti v sprievode rodiča. Deti sa zoznamujú s ľudovými pesničkami, riekankami a hrami. Pod vedením členky - pedagogičky J. Zifčákovej sa radujú z tanca, pohybu a hudby použitím rôznych hudobných nástrojov s dobovým charakterom. Po kurze majú detičky spoločné vystúpenie pre svoje rodiny a priateľov.
- ❖ **PreŠportovo** – je zameraný na správny fyzický vývin detí, špeciálne na zdravý vývoj chrbtice, správne držanie tela, prevenciu a korekciu plochých nôh a budovanie pozitívneho vzťahu k športu. Majú možnosť vyskúšať si rôzne športové náčinie a náradie.
- ❖ **Nemčina pre škôlkarov** – deti sa učia hravou formou nemecké slová, spievanky a cvičenia. Majú vlastné knižky, do ktorých kreslia, vyfarbujú, strihajú a lepia. Priradovanie a krúžkovanie rozvíja kognitívne vnímanie dieťaťa na prípravu budúcich školáčikov.
- ❖ **Angličtina pre deti** – deti sa učia hravou formou slová, spievanky a cvičenia. Majú vlastné knižky, do ktorých kreslia, vyfarbujú, strihajú a lepia. Priradovanie a krúžkovanie rozvíja kognitívne vnímanie dieťaťa na prípravu budúcich školáčikov.
- ❖ **Rytmické krôčiky** – sú zamerané na hudobnú prípravu s metodikou YAMAHA, učia sa hravou formou základy hudobnej náuky v spojení s praktickými činnosťami. Deti si rozvíjajú hudobnú predstavivosť a naučia sa nielen rytmizovať, čítať podľa nôh, ale aj zahrať na flaute a xylofóne.
- aktivity pre dospelých:
- ❖ **Cvičenie pre tehotné** – je zamerané na pozitívne zlepšenie fyzickej a psychickej kondície, spoznanie samej seba, objavovanie nových pocitov a dimenzií. Tehotné mamičky majú kladený dôraz na veľmi potrebné uvoľnenie, správne dýchanie a bezpečné vykonávanie pozícií.
- ❖ **Pilates mix** – večerné cvičenie pre ženy a mužov, je zameraný na kontrolu nad svojím telom a vybudovanie krásnych a štíhlych svalov.

- ❖ **Anglický jazyk pre dospelých** – mamičky na materskej dovolenke sa naučia základy cudzieho jazyka alebo ak sa chcú udržať vo forme a nestratiť kontakt s cudzím jazykom.
- ❖ **Nemecký jazyk pre dospelých** - mamičky na materskej dovolenke sa naučia základy cudzieho jazyka alebo ak sa chcú udržať vo forme a nestratiť kontakt s cudzím jazykom.
- nepravidelné aktivity:
- ❖ **Kurz prvej pomoci deťom** – dlhoročná spolupráca s lektorom D. Csomorom, ktorý má svoje osobné skúsenosti. Pracuje ako skúsený lekár, anestéziológ a záchranár z terénu. Mamičky sa zoznamujú s teóriou poskytnutia prvej pomoci doplnenou obrazovými prezentáciami a naučia sa prostredníctvom týchto kurzov jednoduché základy prvej pomoci. Praktická časť kurzu prvej pomoci je oveľa zaujímavejšia, ukáže mamičkám figuríny napojené na monitor, ktorý ukazuje správnosť podávanej prvej pomoci. Je možné si trénovať intenzitu vdychu a masáže srdca. Získavajú ďalšie informácie napr. záchrana pri zasiahnutí elektrickým prúdom, prvá pomoc pri otrave a pod.
- ❖ **Tvorivé dielne** – mamičky s deťmi sa môžu zúčastniť v rodinnom centre Prešporkovo tvorivých dielní, kde spolu strihajú, lepia, kreslia, modelujú a vytvárajú svoje prvé „umelecké diela“. Sú určené najmä pre deti vo veku 2-5 rokov, podmienkou je prítomnosť mamičky. Deti si počas tvorivých dielní vyfarbujú omaľováanky, pohrajú sa s plastelínou.
- ❖ **Prešporkovský bazárik** – je zameraný na podporu kúpy, predaja alebo výmeny vecí pre deti. Budúce mamičky alebo mamičky zo sociálne slabších rodín kúpia na tomto mieste oblečenie, veci aj pomôcky. Nepoužité staré veci pošle rodinné centrum Prešporkovo do občianskeho združenia Maják, ktorý pomáha ľuďom v núdzi.
- ❖ **Prednášky** – poskytujú sa na rôzne odborné témy, zaujímavé informácie pre mamičky, kde sa dozvedia informácie napr. o zdravých nôžkach alebo aké topánky sú vhodné na nosenie pre dieťa, kineziologický vývoj dieťaťa a pod.

Rodinné centrum Prešporkovo organizuje každoročne svoje narodeniny rodinného centra v marci, tiež karneval pre deti, oslavuje sviatky ku Dňu matiek, detí a otcov, svätý Mikuláš, divadielko pre deti, Vianočné programy pre deti, Veselé čítanie, ktoré pripravujú členky i sympatizantky. Ochotné počujúce a nepočujúce mamičky prinesú do rodinného centra Prešporkova koláče, múčniky a slané pečivá.

3 Klub nepočujúcich rodičov a ich detí

Klub nepočujúcich rodičov a ich detí nie je registrovaný pod Ministerstvom vnútra SR, ale je v rámci rodinného centra Prešporkovo v Starom Meste hlavného mesta Bratislavy. Tam majú možnosť nepočujúce mamičky s nepočujúcimi alebo počujúcimi deťmi a počujúce mamičky s nepočujúcimi deťmi pravidelne sa stretávať a komunikovať o svojich problémoch. Organizujú a podporujú rôznorodé aktivity pre nepočujúcich (programy pre deti, kurzy, posedenia, zábavné hry pre najmenších).

3.1 Vznik klubu nepočujúcich rodičov a ich detí

Klub nepočujúcich rodičov a ich detí bol založený v roku 2010 v rámci rodinného centra Prešporkovo.

Prečo som chcela založiť Klub nepočujúcich rodičov a ich detí? Pred tromi rokmi som bývala s manželom a dcérkou Nikolkou v Nových Zámkoch. Vtedy mi napadla táto myšlienka, bývala som často sama s našou dcérkou, môj manžel bol mimo Nových Zámkov. V Nových Zámkoch bývajú najmä starší ľudia. Navštívili sme s malou materské centrum v Nových Zámkoch. Nemala som z toho dobrý pocit, lebo počujúci členovia z centra na mňa zazerali kvôli handicapu. Zistila som, že skoro v každom meste na Slovensku je materské centrum, ale žiaľ, nie je materské centrum pre nepočujúcich. Dozvedela som sa, že nepočujúce mamičky s deťmi bývajú väčšinou v Bratislave. Niektoré strávia čas doma alebo u blízkych, tým sa „dostávajú do izolácie“. Mamičky potrebujú vyjsť zo stereotypu a mať ďalšie možnosti rozvoja popri svojich deťoch pre ne.

Tak som sa rozhodla skúsiť spojiť klub nepočujúcich rodičov s materským centrom. Hľadala som dlho informácie o všetkých materských centrách v Bratislave. Rozhodla som sa pre rodinné centrum Prešporkovo. Napísala som e-mail bývalej štatutárke K. Králikovej, ktorá prvá založila rodinné centrum Prešporkovo pred siedmimi rokmi. Prišla som osobne s tlmočnicou M. Krajčírovou do rodinného centra Prešporkovo. Štatutárku K. Králikovú sme požiadali o spoluprácu skupiny nepočujúcich rodičov a ich detí aj o poskytnutie priestorov a služieb pre nepočujúce mamičky s nepočujúcimi a počujúcimi deťmi. Štatutárky rodinného centra Prešporkovo prijali možnosti spolupráce s Klubom nepočujúcich rodičov a ich detí pre vytvorenie priestoru pre nepočujúce mamičky a ich deti. Historicky prvé

otvorenie sa spolupráci s počujúcimi členkami a nepočujúcimi mamičkami, sa konalo na 5. narodeniny rodinného centra Prešporkovo.

Klub nepočujúcich rodičov a ich detí v rámci rodinného centra Prešporkovo v Starom Meste som zvolila, aby nepočujúci rodičia s deťmi nemuseli cestovať ďaleko od svojho bydliska. Cesta do rodinného centra je jednoduchá, je to blízko do iných mestských častí: do Petržalky, do Rače a pod. Overila som záujem nepočujúcich mamičiek, či majú záujem chodiť do centra. Súhlasili a teraz sa nás stretáva sedem až osem nepočujúcich mamičiek. Niektoré z mamičiek už nastúpili do zamestnania po materskej dovolenke a ich deti už navštevujú materskú škôlku. Prebiehajú aj stretnutia s budúcimi mamičkami alebo s mamičkami, ktoré sú na materskej dovolenke s dieťaťom v dojčenskom veku a o rok alebo o dva roky sem možno prídu.

Klub nepočujúcich rodičov a ich detí je veľkým prínosom pre nepočujúce mamičky, je o ne postarané po každej stránke. Dostávajú informácie z rôznych oblastí života a môžu si rozširovať svoje vedomosti. Nepočujúce mamičky, v prípade, že by nenavštevovali rodinné centrum, by zostali doma alebo by sa stretávali s priateľkami, ktoré sú takisto na materskej dovolenke. Nemali by však možnosť komunikovať s počujúcimi mamičkami, vytvorila by sa komunikačná bariéra a tým aj narušenie sociálnych vzťahov s okolím. V tom je najväčší problém, že nepočujúce mamičky majú inú jazykovú kultúru. Sú vnímané ako „jazyková menšina“ oproti počujúcim vo svete, preto veľmi ťažko pochopia ich požiadavky, požiadavky „počujúceho sveta“. Potom majú nedostatočné informácie, aktivity a programy pre nich sú nepostačujúce. Dôležité je získať informácie o výchove a vzdelávaní detí, o živote a spoločnosti, miesto, kde si môžu vymeniť názory, skúsenosti a rady.

Dôležité je nepočujúce mamičky s deťmi povzbudiť, podporovať a prežívať s nimi zmysluplné činnosti, pozdvihnúť ich ducha, dať im viac možností na kultúru pre nepočujúcich a počujúcich rodičov aj ich detí, ktoré si upevnia sebadôveru a zodpovednosť. Podstatné je, aby sa zapájali do spoločnosti nepočujúcich a počujúcich, aby vytvorili príjemnú atmosféru, kde môžu navzájom nadviazať nové kontakty a prekonávať komunikačné bariéry v rámci rodinného centra Prešporkovo.

3.2 Ciele klubu nepočujúcich rodičov a ich detí

Cieľom klubu nepočujúcich rodičov a ich detí je:

- vytvoriť vhodný priestor pre rôzne verejno-kultúrne spoločenské aktivity pre nich,
- stretávať sa s nepočujúcimi rodičmi a ich deťmi, vymeniť si skúsenosti, názory, povzbudiť ich,
- organizovať bohatý výber aktivít pre rodičov aj deti, vytvoriť príjemnú atmosféru, kde nepočujúce i počujúce deti si môžu nadviazať kamarátstva,
- prežívať formou priamych zážitkov a praktickou skúsenosťou riešenie problémov počas materskej dovolenky,
- zvýšiť sebavedomie nepočujúcich mamičiek a ich detí, zabráňovať nude aktivovaním ich k tvorivosti,
- prekonávať komunikačné bariéry v rámci spoločnosti počujúcich a nepočujúcich.

Klub nepočujúcich rodičov a ich detí spolupracuje s počujúcimi členkami z rodinného centra Prešporkova, tak dochádza k spolupráci medzi Prešporkovom a nepočujúcimi mamičkami.

3.3 Prínos klubu nepočujúcich rodičov a ich detí

Hlavným prínosom pre nepočujúce mamičky a ich deti je:

- priniesť nové informácie, skúseností a vlastné zážitky z bohatých aktivít,
- naučiť sa hľadať nové možnosti rozvoja svojej osobnosti, budovať a uvedomiť si novú identitu nepočujúcich osobností,
- obklopiť sa okolitým svetom,
- vedieť odstrániť komunikačnú bariéru, citlivo hodnotiť jeho zmysel v širšom rozsahu a učiť nepočujúce mamičky a ich deti nahliadnuť do duše,
- povzbudiť túžby v príjemnej atmosfére,
- udržať spoluprácu a komunikáciu nepočujúcich i počujúcich mamičiek a ich detí,
- zachovať trvalé fyzické a psychické uspokojenie.

3.4 Aktivity pre nepočujúcich v klube nepočujúcich rodičov a ich detí

Aktivity v klube nepočujúcich rodičov a ich detí sú predovšetkým určené mamičkám a ich deťom. V ponuke sú aj programy pre nepočujúce mamičky s nepočujúcimi i počujúcimi deťmi aj pre počujúce mamičky s nepočujúcimi deťmi. Kurz pre deti predškolského veku je pravidelne raz do týždňa, vedie ho nepočujúca lektorka D. Gálová v rodinnom centre Prešporkovo. Rodinné centrum dlhodobo spolupracuje s počujúcimi členkami centra, realizuje aktivity pre deti s rodičmi, najmä cez víkendy. napr. fašiangová zábava, manželská súťaž v ping-pong-u, oslava k výročiu rodinného centra Prešporkovo atď.

Ako aktívna dobrovoľná členka v Klube nepočujúcich rodičov a ich detí v rámci rodinného centra Prešporkovo pracujem od roku 2010. Plne sa venujem organizácii a aktivitám, zameraným na rozvoj dramatických zručností a schopností nepočujúcich rodičov a ich detí. Zabezpečujem aj prevádzku v herni a organizujem programy pre deti aj rodičov napr. Mikuláš, karneval pre deti, oslava narodenín rodinného centra Prešporkovo, vedomostná súťaž pre mamičky. Nepočujúce mamičky sa môžu pridať a pomôcť nápadmi, prípadne môžu fotiť akcie, maľovať deťom masky na tvár, šiť pomôcky pre ľudové kroje, robiť tvorivé dielne pre deti. Mamičky, ktoré majú dieťa v dojčenskom období alebo batolátá, majú možnosť využiť herňu plnú hračiek. Zaujímajú sa o nové veci, pri odchode domov sa deti veľmi ťažko lúčia, najradšej by sa zostali hrať v herni celý deň.

Klub nepočujúcich rodičov ponúka možnosť robiť detské oslavy najmä počas víkendu, mamičky pripravujú oslavu k narodeninám svojich detí aj posedenie pre rodičov, pričom deti sa dosýta môžu zahrať v bezpečnom prostredí herne.

Počas spoločných podujatí pre počujúcich a nepočujúcich účastníci často potrebovali najmä tlmočníka slovenského posunkového jazyka. Museli sme si zohnať tlmočníka, bez neho bol problém s komunikáciou pri všetkých organizačných a dramatických aktivitách.

Nedostatok tlmočníkov kvôli ich pracovnej zaneprázdnenosti sme museli riešiť prosbou o výpomoc pri tlmočení slovenského posunkového jazyka alebo hovoreného jazyka môjho manžela V. Gála alebo štatutárku rodinného centra

Prešporkovo L. Černákovú, ktorá má prostredníctvom hovoreného jazyka výborné vnímanie odzverania (artikulačnú schopnosť).

4 Komunikácia v klube nepočujúcich rodičov a ich detí

4.1 Komunikácia

Každý človek potrebuje komunikáciu, bez nej si nemožno predstaviť život v spoločnosti. Cieľom je sledovať všetky prostriedky a formy, pomocou ktorých sa ľudia dorozumievajú. Vidíme v každom materskom centre komunikáciu medzi deťmi a mamičkami, ktoré si vzájomne podávajú a prijímajú informácie pri sociálnom styku.

„Slovo komunikácia pochádza z latinčiny, kde communicare znamená robiť niečo spoločným, spolu sa zúčastňovať, zhovárať sa, sprostredkovať informácie. Komunikácia v oblasti jazyka a reči znamená dorozumievanie. Komunikácia medzi ľuďmi sa realizuje pomocou jazykových a nejazykových signálov. Komunikácia sa prejavuje v rozličných formách, môže sa klasifikovať z viacerých hľadísk, napr. na personálnu – interpersonálnu, individuálnu – kolektívnu, zámernú – nezámernú“ (Mistrík, 1998, s. 7).

V rodinnom centre Prešporkovo v klube nepočujúcich rodičov a ich detí sa objavujú rôzne komunikačné prostriedky, ktoré používajú počujúce a nepočujúce deti a ich nepočujúci rodičia. V rámci komunikácie sa používajú tieto primárne komunikačné formy: posunkový jazyk a hovorený jazyk a sekundárne komunikačné formy: posunkovaný jazyk, detské posunky, prstové znaky (Tarciová, 2005). K ďalším komunikačným formám, ktoré sa využívajú, priradíme aj Baby Signs – posunkovanie batoliat.

4.2 Posunkový jazyk

Hlavným komunikačným prostriedkom v komunite nepočujúcich je posunkový jazyk. Mnohé nepočujúce deti nepočujúcich i počujúcich rodičov komunikujú v posunkovom jazyku, lebo deti v ranom veku začínajú komunikovať neverbálne gestami, potom si vytvárajú verbálne detské posunky. Neskôr si osvoja posunky, ktoré používajú nepočujúci dospelí – používatelia prirodzeného posunkového jazyka. V oblasti komunikácie prináša posunkový jazyk pre malé nepočujúce deti raného veku dostatočnú posunkovú zásobu. Vďaka ich rodičom, aby

sa mohla uľahčiť komunikácia so svojimi deťmi. Z vlastných skúseností viem, keďže mám počujúcu dcérku, že keď mala pol roka, začala vnímať posunky, kým nezačala rozprávať. Prvý posunok bol „LAMPA“, potom sa postupne pridali nové posunky napr. „MAMA, TATA, PES“.

Posunkový jazyk je vizuálno – motorický jazykový komunikačný kanál, ktorý slúži na dorozumievanie nepočujúcich. Má vlastnú gramatickú štruktúru, vlastnú kultúru i históriu, odlišnú od gramatiky hovoreného jazyka. (Tarciová - Hovorková, 2002).

Vojtechovský a Holubová uvádzajú (Vojtechovský - Holubová 2009, s.8):
„U nás sa používa termín posunková reč v mnohých oblastiach. Vyplýva to zo zákona č. 149/1995 Z. z. o posunkovej reči nepočujúcich osôb. Z jazykovedného hľadiska však budeme používať termín posunkový jazyk. U nás sa už používa názov slovenský posunkový jazyk.“

Niekedy počujúci rodičia nepočujúcich detí nepoužívajú posunkový jazyk, vzdávajú sa nádejí, že dieťa bude niekedy hovoriť. Podľa môjho názoru, nepočujúce dieťa zatiaľ nehovorí a naučí sa posunkový jazyk, no pomáha mu skôr a plnšie porozumieť pojmom.

Vývoj posunkového jazyka sa odlišuje v počujúcej a nepočujúcej rodine. Vďaka tomu, že rodičia sa na začiatku učia posunkový jazyk a, ako so svojim dieťaťom komunikovať. Nepočujúce deti v počujúcej rodine sú v komunikácii jazykových schopností pomalšie ako nepočujúce deti v nepočujúcej rodine.

Nepočujúce dieťa je odkázané na úzky okruh ľudí, ktorí posunkový jazyk poznajú, potom sa postupne naučí aj hovorený jazyk, keď bude mať možnosť stretávať sa so spoločnosťou počujúcich.

U nás nepočujúce dieťa používa posunkový jazyk napr. v rodinnom centre Prešporkovo, vzbudzuje pozornosť na verejnosti, lebo rodičia a ich deti nie sú zvyknutí na posunkový jazyk. Ak sa dieťa naučí vážiť si samého seba a tých, ktorí komunikujú posunkovým jazykom a komunitu nepočujúcich, prospeje to nielen jemu, ale celej spoločnosti.

4.3 Hovorený jazyk

Hovorený jazyk je používaný väčšinou spoločnosťou, slúži na komunikáciu. Je založený na artikulovaných zvukoch. Hovorený jazyk sa vníma

sluchom a produkuje slovami a posunkový jazyk sa vníma zrakom a produkuje posunkami. Inými slovami: na rozdiel od hovoreného jazyka, ktorý využíva audio-orálny kanál, komunikácia nepočujúcich sa odohráva primárne vo vizuálno-motorickom kanáli.

Pri hovorenej komunikácii sa dopĺňujú aj neverbálne prostriedky napr. gestá, mimika, modulácia hlasu, ktoré môžu zmeniť význam výpovede. Hovorený jazyk u nepočujúcich a nedoslýchavých je vnímanie reči zrakom, hmatom, kinestetickým vnímaním a využíva sa reziduálny sluch. Hmatové a kinestetické vnímanie len dopĺňuje neúplnosť zrkového vnímania reči a informácie získané prostredníctvom poškodeného sluchu. (Tarciová, 2005)

Podľa Tarciovej (Tarciová, 2005, s. 21) píše: *„Z pohľadu vývinu hovorenej reči u osôb so sluchovým postihnutím ide zvyčajne o vývin reči obmedzený (najmä u nepočujúcich), prerušený (pri strate sluchu v určitom veku), príp. oneskorený (u nedoslýchavých).“*

V klube nepočujúcich rodičov a ich detí v rodinnom centre Prešporkovo sa zúčastňujú počujúce deti nepočujúcich rodičov. Počujúce deti nepočujúcich rodičov komunikujú hovoreným jazykom s použitím gest, mimiky. Niektoré deti ovládajú základné slovenské posunky, ktoré používajú v komunikácii so svojimi nepočujúcimi rodičmi aj nepočujúcimi deťmi. Tí, ktorí ovládajú hovorený jazyk sa pomocou neho dorozumievajú vo svojom okolí.

4.4 Posunkovaný jazyk

Podľa Vojtechovského (2011, s.204) *„posunkovaný jazyk nie je vlastne „pravý“ jazyk, je to umelý posunkový systém, ktorý uľahčuje komunikáciu medzi nepočujúcimi a počujúcimi. U nás sa používa termín posunkovaná slovenčina“*.

Je to jazyk, ktorý je závislý na hovorenom jazyku, keď sa ku každému slovenskému slovu priraduje posunok. Posunkovaný jazyk prijíma gramatiku slovenčiny a len si požičiava posunky zo slovníka slovenského posunkového jazyka. Nemá svoju vlastnú gramatiku. (Vojtechovský - Holubová, 2009)

Takú podobu posunkovaného jazyka používajú napr. v školách deti, žiakov so sluchovým postihnutím na Slovensku, pri tlmočení televíznych relácií na niektorých kurzoch posunkového jazyka na Slovensku.

4.5 Detské posunky

Nepočujúce deti raného veku nepočujúcich rodičov v rámci komunikácie používajú posunkový jazyk, ale na začiatku si vytvárajú svoje prechodné detské posunky. Detské posunky plnia významovú a dorozumievaciu funkciu.

Pri použití detských posunkov malých nepočujúcich detí sú tzv. skomolené, hrubé posunky, ktoré nie sú schopné technicky správne jednotlivé posunky vyprodukovať. Tieto posunky vie často „dešifrovať“ matka, ktorá s dieťaťom komunikuje, prípadne i otec. Postupne s rozvíjaním motoriky sa posunky menia prirodzene. U malých nepočujúcich detí aj počujúcich detí (ešte nehovoria) v posunkovanej komunikácii má veľké zastúpenie gestika, mimika a pantomimika. (Tarciová, 2005).

Rozdiel medzi posunkovou komunikáciou nepočujúcich detí nepočujúcich rodičov a nepočujúcich detí počujúcich rodičov, ktoré navštevujú špeciálne školy pre žiakov so sluchovým postihnutím, v rannom a predškolskom veku nepočujúce deti nepočujúcich rodičov posunkový jazyk výborne ovládajú a nepočujúce deti z počujúcich rodín neovládajú posunkový jazyk. Nemajú prirodzený jazykový vzor, aby si osvojili posunkový jazyk. Prichádzajú do materskej škôlky, kde sú pedagógovia s použitím posunkov, ktorí dobre až plynule ovládajú posunkový jazyk. Používa sa aj hovorený slovenský jazyk, ktorý je sprevádzaný slovenskými posunkami - posunkovaná slovenčina. Dieťa sa učí posunky od pedagógov, od nepočujúcich detí, ktoré majú nepočujúcich rodičov. Dôležitú úlohu zohráva nepočujúci pedagóg, ovládajúci posunkový jazyk. (tamtiež).

Potom si dieťa zdokonalí formu posunkov cez bežnú komunikáciu nepočujúcich v materských školách pre deti so sluchovým postihnutím, prípadne v materských školách bežného typu, ak do nich chodia aj nepočujúce deti. V školách sa naučia druhý jazyk majority /hovorený/.

Používanie domácich posunkov je vždy len dobré. Akákoľvek obojsmerná zrozumiteľná komunikácia je lepšia ako žiadna. Najdôležitejšia skutočnosť je, keď rodičia sú ochotní pre dieťa niečo urobiť a dieťa cíti, že ho nenechávajú samé bez pomoci.

4.6 Baby Signs - posunkovanie batoliat

V súčasnosti navštevujú malé skupiny rodičov malých detí v rannom veku kurz posunkovania pre batoliatá „Baby Signs“. Zaujímavosťou zo Slovenska navštevovali/navštevujú Českú republiku, kde sa chodia vyškoliť na program „Baby Signs“, potom môžu /lektorovať/ lektorujú v materských centrách na celom Slovensku. Program Baby Signs učí počujúce batoliatá základné samostatné posunky, jednoduché vety. Využívajú sa pri batoliatách, ktoré nie sú schopné hovoriť alebo nemajú vyvinutú reč počas vývoja dieťaťa. Kurz posunkovania pre počujúce batoliatá je ľahký a prirodzený spôsob ako sa dorozumieť s dieťaťom. Program posunkovania pre počujúce batoliatá Baby Signs bol vyvinutý profesorkami psychológie Kalifornskej univerzity – doktorkou Acredolovou a doktorkou Goodwynovou. Dlhodobo skúmali a preukázali výsledky ich výskumu, že posunkovanie pomáha položiť pevné základy efektívnej komunikácie, ktoré s deťmi zostanú dlho a po tom, ako sa naučia hovoriť, posunkovanie prestanú používať.

Tento kurz s názvom „Baby Signs“ sa mi osobne nepáči, prezentuje používanie základných posunkov z amerického posunkového jazyka (ASL).

Zároveň som si všimla, že každá lektorka má vlastnú webovú stránku, ktorá pripravuje semináre aj kurzy pre rodičov a deti. Píšu o znakovaní alebo znakovanej reči v médiách aj v časopisoch. Lenže u nás sa nepoužíva slovo „znakovanie“ alebo „znaková reč“. Viem, že v Čechách sa používa termín „znakový jazyk“, u nás sa používa termín „posunkový jazyk“. Nie je to vhodné, neprajem si, aby sa u nás zamieňali tieto pojmy.

Podľa odborného nepočujúceho lektora kurzu slovenského posunkového jazyka, p. Vojtechovského, program Baby Signs ukazuje verejnosti možnosť inej komunikácie u detí než zvukovej a to vizuálno-motorickým typom. Neuspokojuje ho ten problém – nesprávny preklad alebo nesprávne používanie termínov – znakovanie alebo znaková reč, ktoré patria do jadra do českej slovnej zásoby. Skôr odporúča, aby sa mohol používať odborný termín „*POSUNKOVANIE BATOLIAT*“. Dostala som odpoveď formou emailovej správy, že na Slovensku je program Baby Signs stále v štádiu začleňovania. Podklady boli prekladané z angličtiny a češtiny. Sú momentálne v procese kontrol a úprav. Azda je situácia okolo terminológie zapríčinená tým, že tu sa jedná o presne vymedzenú skupinu detí do troch rokov –

počujúcich batoliat. Je dôležité, aby pri kontakte s verejnosťou boli všetky materiály v súlade so spisovným jazykom. Preto sa bude zaoberať pripomienkou, prípadne podnikne kroky k náprave.

Doteraz sa uskutočňujú v každom materskom centre semináre pre rodičov aj kurzy pre deti Baby Signs.

4.7 Prstové znaky

Medzi prstové znaky zaraďujeme prstovú abecedu (jednoručnú a dvojručnú) a pomocné artikulačné znaky.

Prstová abeceda je nazývaná ako daktylná abeceda jednotlivých písmen polohami a tvarmi prstov. Prstová abeceda vychádza z písanej formy reči a vzniká rozličnou polohou prstov jednej alebo dvoch rúk v priestore. Zobrazené písmeno prstami vo vzduchu sa podobá písmenu na papieri. Často sa vyjadrujú prstovou abecedou cudzie slová, osobné mená, názvy miest a obcí, krajín, pohorí. (Tarsciová, 2002)

Preferuje sa u malých detí jednoručná prstová abeceda, u starších nepočujúcich detí viac dvojručná. (Csonka, 1998, Krahulcová – Žatková, 1993).

Podľa Krahulcovej - Žatkovej (1993, in Tarsciová, 2005, s. 95) si v našich podmienkach prstovú abecedu osvojujú deti so sluchovým postihnutím v predškolskom veku a pomocou nej sa učia spájať písmená do slov, spoznávajú článkovanosť jazyka a vytvárajú si slovnú zásobu.

Používajú sa dva druhy prstovej abecedy: jednoručná (vykonávané jednou rukou) a dvojručná (vykonávané obidvoma rukami).

Pomocné artikulačné znaky podľa Vojtechovského (2011, s. 213) „slúžia ako pomôcky k odzeraniu. Pri pomocných artikulačných znakoch má každá hláska svoj znak, ktorý označuje jeho správnu artikuláciu. Prostredníctvom pomocných artikulačných znakov môžu osoby s poruchami sluchu „vidieť“ všetky slová a hlásky.

V praxi na školách pre žiakov so sluchovým postihnutím sme zistili, že neexistuje jeden systém pomocných artikulačných znakov, ale vidíme, že pedagóg môže mať k dispozícii viacero znakov na jednu hlásku a v danej situácii používa tu alternatívu, ktorá vystihuje potrebný artikulačný prvok. (Matuška, 1993, Hanulová, 1993, Gušťaříková, 1993, in Tarsciová, 2005, s. 103)

V rámci rodinného centra sa nepočujúce deti vyjadrujú najviac svoje meno alebo nové slová k danej téme pri komunikácii cez pomocné artikulačné znaky. Prstová abeceda sa používa veľmi málo pre nepočujúce deti raného veku, niekedy ju aj neovládajú. Preto je prstová abeceda priveľmi pomalá a zdĺhavá.

Z môjho hľadiska nepočujúce deti prichádzajú do rodinného centra Prešporkovo v rámci zábavného kurzu pre predškôľakov, ktoré používajú ich ruky v posunkoch pomocou artikulačných pomocných znakov. Boli poučení na logopedickej starostlivosti od svojich počujúcich rodičov. Nepočujúci rodičia chodievajú s nepočujúcim dieťaťom v ranom veku na logopedickú starostlivosť pre nácvik hovorenej reči hravou formou v niektorých zdravotníckych zariadeniach. Po vstupe do materskej škôlky sa nepočujúce deti učia so svojimi učiteľkami v materských škôlkach pre deti so sluchovým postihnutím pomocné artikulačné znaky.

4.8 Komunikácia mamičiek a ich detí

Vzhľadom na to, že v klube nepočujúcich rodičov a ich detí v rodinnom centre Prešporkovo som si všimla, že rodičia so svojimi deťmi komunikujú prostredníctvom rôznych komunikačných foriem, rozhodli sme sa, že v tejto podkapitole ich komunikáciu rozdelíme na tri skupiny podľa stavu straty sluchu rodičov a ich detí:

- a) komunikácia nepočujúcich detí a ich nepočujúcich rodičov
- b) komunikácia počujúcich detí a ich nepočujúcich rodičov
- c) komunikácia nepočujúcich detí a ich počujúcich rodičov

Komunikácia medzi rodičmi a deťmi je dôležitá, nech je akákoľvek. Môžu navzájom komunikovať slovami, mimikou, gestami, či správaním. Aj plač a radosť sú prostriedkom komunikácie. Malé deti napríklad svojim plačom dávajú najavo, že niečo potrebujú. Dieťa má hlad, niečo ho bolí, alebo nechce byť samé. Najdôležitejšiu úlohu v medzilidskej komunikácii však zohráva jazyk.

Komunikačný proces v rodine medzi matkou a dieťaťom predstavuje fenomén, ktorý citlivo odráža emocionálno-sociálnu mikroklimu rodiny, taktiež úroveň a kvalitu vzťahov v rodine, zmeny aj problémy v nich. Je základným zdrojom informácii o rodine. Proces považujeme za základ budovania vzťahu matka – dieťa.

Za priestor, v ktorom sa realizujú počiatky vývinu ranej komunikácie, tvoria sa prvé komunikačné stereotypy dieťaťa. (Kročanová, 1998 in Súkalová 2007).

Malé deti na komunikačné prejavy s matkou reagujú celým svojím telom – pohybmi rúk, otáčaním hlavy, prostredníctvom dotýkania sa (kontaktom s pokožkou matky), cez čuchové vnemy i mimikou tváre (Kročanová, Novaková, 1996).

Na základe vlastných skúseností a stretnutí s nepočujúcimi i počujúcimi rodičmi a ich deťmi v rodinnom centre Prešporokovo, kde sme mali možnosť vidieť ako sa upevňuje komunikácia prostredníctvom jazyka medzi rodičmi a dieťaťom, vieme, že každý rodič by si mal uvedomiť, že dieťa potrebuje budovať svoj komunikačný kanál, ktorý by bol krokom k dostatočne plnému začleneniu sa do spoločnosti. Nezáleží, aký komunikačný kanál si zvolia, dôležité je predovšetkým, aby spoločne komunikovali.

a.) Komunikácia nepočujúcich detí a ich nepočujúcich rodičov.

Nepočujúci rodičia nemajú problém komunikovať so svojím dieťaťom. Rodičia sa považujú za normálnych, nevidia problémy vo výchove a vzdelávaní nepočujúcich detí. Vedia, čo môžu očakávať a poznajú kultúru nepočujúcich. Od začiatku s dieťaťom raného veku komunikujú. Niektoré nepočujúce mamičky si pred narodením svojho dieťaťa prajú, aby dieťa bolo nepočujúce. Keď nepočujúca mamička zistí, že jej dieťa nepočuje, väčšinou sa poteší. Zaraďuje ho do skupiny nepočujúcich jedincov ako kultúrnu a jazykovú menšinu. Každá kultúrna menšina sa vyznačuje určitými preferenciami.

Podľa Prochádzkovej (2002, in Lane, 1996) rodičia sú spokojní, že sa im narodí dieťa, ktoré sa im vo všetkom bude podobat' a je z tzv. rovnakého sveta. Rovnako je to s nepočujúcimi rodičmi, ktorým sa narodí nepočujúce dieťa.

Z osobnej skúsenosti vie nepočujúca mamička, ako jej dieťa vníma okolitý svet nepočujúcich. Nepočujúce dieťa prichádza do prostredia, kde bolo prispôsobené vizuálnemu vnímaniu. V rodine sa v bežnej komunikácii používa posunkový jazyk, ktorý má podmienky pre prirodzené učenie jazykového kódu. Nepočujúce deti si ho od svojich nepočujúcich rodičov osvojujú prirodzenou cestou (Prochádzková, 2002).

Jazyk, ktorý si dieťa od rodičov osvojuje, je skutočný posunkový jazyk so správnou gramatikou a bohatou posunkovou zásobou. Dieťa sa učí vhodne používať posunky, má možnosť preniknúť do špecifických jazykových obratov, ktoré sa používajú pri komunikácii s nepočujúcimi. Preto je dôležité, že dospelý nepočujúci

sa ukazuje ako prirodzený vzor. Najlepšie nepočujúca mamička dá možnosť dieťaťu vnímať svet tak, aby malo čo najviac informácií o kultúre v komunite. Väčšinou dieťa rozumie, čo sa deje doma v rodine napr. blikanie svetla, keď príde návšteva, o čom sa rozprávajú rodičia. Dieťa poznáva mnoho ďalších vecí, ktoré mu pomáhajú spoznávať svet. Ukazuje sa, že nepočujúce deti nepočujúcich rodičov sú sebavedomejšie a stabilnejšie vo vlastnej identite, pretože majú v rodine vybudovaný jazyk a kultúru.

Podľa rozhovoru s nepočujúcimi mamičkami, ktoré chodia do rodinného centra Prešporkovo, sme zistili, že keď po pôrode alebo v dojčenskom, predškolskom veku zistili, že ich dieťa nepočuje alebo má nejakú stratu sluchu, boli sklamané.

Podľa Redlicha (2004) nepočujúci rodičia si nepriali mať nepočujúce dieťa, lebo by ho museli poslať do internátu. Mali na naň zlé zážitky a spomienky. Preto z toho dôvodu, rodičia túžia po počujúcom dieťati, mnohí si tiež uvedomujú obmedzené pracovné možnosti.

Nepočujúca mamička si musí uvedomiť, že sa snaží čo najskôr s dieťaťom v ranom veku udržiavať najmä očný kontakt, často sa ho dotýkať, zaisťovať zrkové podnety. Popri nadviazaní očného kontaktu a fyzického kontaktu má v komunikačnom prostredí veľký význam dotyk, napr. jemné zatrasenie ramenom, poklepanie, jemné uchopenie časti tela, pohladenie dieťaťa, ktoré slúžia mamičke na upútanie pozornosti. Preto sa ho mamičky jemne dotýkajú po celú dobu komunikácie. Komunikácia s nepočujúcim dieťaťom vyžaduje zo strany nepočujúcich rodičov viac sústredenia a úsilia. Mamička si musí nájsť spôsoby, ktoré sú vhodné pre osvojenie si jazyka dieťaťom. Dieťa si osvojuje komunikačné normy správania, ktoré bude používať v komunikácii s nepočujúcimi.

b.) Komunikácia počujúcich detí a ich nepočujúcich rodičov.

Počujúce dieťa, ktoré vyrastá v nepočujúcom prostredí, zvyčajne komunikuje dvoma jazykmi. Jazykom hovoreným a jazykom posunkovým. Pohybuje sa teda v dvojjazyčnom prostredí. Záleží mnoho aj na tom, akú komunikačnú formu rodičia uprednostňujú. Či je to hovorený jazyk, alebo posunkový. Dôležité je predovšetkým to, že nejaký jazyk si musí dieťa osvojiť a na dobrej úrovni. Počujúce dieťa získava množstvo zvukových, rečových a vizuálnych podnetov pre svoj vývin.

V priestore rodinného centra Prešporkovo som si všimla, že v komunikácii medzi nepočujúcimi rodičmi a ich počujúcimi deťmi niektorí rodičia používajú

posunky a iní nie. Napríklad nepočujúci rodičia medzi sebou posunkujú, ale v komunikácii so svojimi deťmi používajú kombinovaný spôsob komunikácie (napr. len hovorený jazyk, inokedy posunkový jazyk alebo kombináciu oboch jazykov). Niektorí rodičia používajú jazykový prejav s iným výrazovými prostriedkami napr. gestá, mimika, reč tela. (Redlich, 2004)

Keďže som nepočujúcou matkou počujúcej dcéry, môžeme z vlastných skúseností čerpať poznatky, ktoré nám život priniesol. Podľa vlastných skúseností a pozorovaní boli situácie, kedy nepočujúci rodičia počujúceho dieťaťa používali hovorený a posunkový jazyk, čiže dieťa vyrastalo v dvojjazyčnom prostredí. Potom boli situácie, kedy rodičia preferovali pri komunikácii s dieťaťom len hovorený jazyk, a tak dieťa posunkový jazyk neovládalo. Boli to skôr prania rodičov. V klube nepočujúcich rodičov a ich detí v rodinnom centre Prešporokovo väčšina počujúcich detí nepočujúcich rodičov ovláda aspoň základy slovenského posunkového jazyka.

Z mojich skúseností so svojim dieťaťom pri výbere komunikácie si spomínam: Keď sa mi narodila dcérka a zistila som, že je počujúca, nevedela som, čo mám robiť – či na ňu mám hovoriť, alebo posunkovať. Keď mala moja dcérka Nikolka asi pol roka (ešte nerozprávala), rozhodla som sa, že ju budem učiť posunkový jazyk. Ukazovala som jednotlivé obrázkové zvieratá v leporelách s použitím posunkového jazyka. Potom som pridávala nové posunky nových vecí. Po roku začala rozprávať, tak som ju musela sledovať, čo mi chce povedať. Od malička ma veľmi pozorne sledovala. Teraz so mnou komunikuje posunkovým jazykom alebo hovoreným jazykom s posunkami a s manželom hovoreným jazykom.

Nepočujúci rodičia svojim počujúcim deťom zväčša musia vysvetliť, prečo rodičia nepočujú a dieťa počuje. Postupom času treba dieťaťu vysvetliť, ako majú nielen s rodičmi, ale i s ďalšími nepočujúcimi komunikovať, vysvetliť deťom základy správania sa pri komunikácii s nepočujúcimi. Sú to napríklad mávanie rukou, dotyk na rameno, zrakový kontakt a zreteľná artikulácia.

Opäť z mojich skúseností uvádzam: Mojej dcérke Nikolke som asi vo veku jedného roka vysvetlila, že keď chce niečo ukázať alebo keď ma chce zavolať, tak musí na mňa mávať rukou, aby som si ju všimla. A keď som ju nevidela, tak sa ma mala dotknúť a tým ma upozornila, že niečo potrebuje. Neskôr sa ma spýtala, prečo nemôžem telefonovať svojmu manželovi. Vtedy som jej ukázala svoj načúvací aparát a vysvetlila som, že nepočujem. Nerozumiem, čo sa v telefóne hovorí. Počujem len krik, hluk, buchot, plač a keď na mňa zakričí „MAMA“. Nikolka postupom času

pochopila, že my, rodičia, nepočujeme. Takisto u ostatných počujúcich detí nepočujúcich rodičov, ako keď sa v rodinnom centre Prešporokovo deti hrali a mamičky navzájom komunikovali a v tom čase niekto zvonil. Deti pribehli a oznámili „ZVONÍ“.

U počujúceho dieťaťa, aby pochopilo jazykové a kultúrne rozdiely medzi rodičmi a počujúcimi ľuďmi, je potrebné, aby navštevovalo rodinu (s počujúcimi starými rodičmi, alebo počujúcimi priateľmi rodiny). Blízky vzťah a emocionálna podpora počujúcich detí uľahčuje pochopiť jeho osobnosť ako osobnosť počujúceho človeka. Dôležité je, aby si dieťa postupom času uvedomovalo, že kultúra je vždy spojená s jazykom a zároveň tento jazyk (v našom prípade posunkový jazyk) a túto kultúru (kultúru nepočujúcich) plne rešpektovali. Vzťah rodičov dieťaťa s nepočujúcimi ľuďmi pomôže dieťaťu vidieť svojho rodiča ako člena komunity nepočujúcich, napr. návšteva v klube pre nepočujúcich alebo na posedení nepočujúcich rodičov.

Tarcsiová (2000) tvrdí, že tí, ktorí vyrastajú v rodinách nepočujúcich rodičov, majú zväčša starých rodičov počujúcich. Starí rodičia môžu byť nápomocní, nielen v komunikácií, ale i vo vzťahoch medzi starými rodičmi, rodičmi a dieťaťom. Veľmi to pomáha pre celkový vývin dieťaťa.

V rodinnom centre Prešporokovo v rámci klubu nepočujúcich rodičov a ich detí v okolí herne som si všimla, že deti sa automaticky rozdeľujú do dvoch skupín bez zásahu ďalších detí – počujúce deti navzájom komunikujú hovoreným jazykom a nepočujúce deti posunkovým jazykom. Takto si sami vytvárajú možnosť, aby sa stretávali so svojou skupinou. Práve to poskytuje dieťaťu pocit bezpečia, uvedomia si detskú „svojkultúrnosť“ a podporia dieťa v rozvoji jeho bilingválnosti.

Z mojich skúseností so svojou dcérou znova uvediem: Snažíme sa, aby sa u nej rozvíjal posunkový aj hovorený jazyk. Veľký vplyv na rozvoj jej hovorenej reči má škôlka, naša rodina, rodinné centrum, ale aj rozprávky a pesničky, ktoré Nikolka veľmi rada počúva. Pri výslovnosti alebo skladbe vety ju občas opraví aj naša počujúca rodina. Občas sa stane, že jej s manželom nerozumieme, vtedy sa nám snaží ukázať, čo chce povedať.

Podľa Gavelčíkovej (2002) nepočujúcim rodičom najviac chýbajú všeobecné informácie. Nemajú možnosť dozvedieť sa mnohé informácie mimovoľne, nezámerným odpočúvaním rozhovorov ľudí okolo seba. V niektorých situáciách potrebujú tlmočníka posunkového jazyka. Majú tak zložitejšiu situáciu, že ich nikto

nenaučil, ako správne vychovávať svoje počujúce dieťa. Neexistujú alebo existuje veľmi málo informácií o tom, ako vychovávať počujúce dieťa v nepočujúcej rodine. Nepočujúci rodičia však majú právo dostávať informácie v rovnakej miere ako počujúci rodičia, ktorým sa narodí nepočujúce dieťa.

Nielen ja, ale i ďalšie mamičky cítia potrebu získať informácie z časopisov, internetu kvôli výchove či starostlivosti svojho dieťaťa. Keď moja dcéra komunikuje so starými rodičmi v hovorenom jazyku, niekedy mi prekáža, že neviem, o čom sa rozprávajú. Väčšinou mi tlmočí môj manžel v rámci spoločnej komunikácie medzi starými rodičmi a našou dcérkou.

Podľa zákona 447/2008 o peňažných príspevkoch na kompenzáciu ťažkého zdravotného postihnutia má nepočujúci rodič nárok na osobného asistenta, ktorý by poskytoval osobnú asistenciu v rámci pomoci nepočujúcim rodičom pri výchove a vzdelávaní dieťaťa vo veku od 1 až 9 rokov. Niektorí nepočujúci rodičia osobného asistenta majú a pomáha im v rámci komunikácie s počujúcim dieťaťom (v niektorých prípadoch aj s nepočujúcim dieťaťom).

c.) *Komunikácia nepočujúcich detí a ich počujúcich rodičov.*

„Postihnutie sluchu je problémom pre celú rodinu a môže zmeniť celý jej životný štýl. Môže spôsobiť zmenu v tom, čo rodina očakáva a zmeniť spôsob komunikácie medzi jednotlivými rodinnými príslušníkmi.“ (Holmanová, 2002, s. 7)

Každá mamička, ktorá sa dozvie diagnózu svojho dieťaťa, že nepočuje, prežíva pocit sklamaní, frustrácie, hnevu. Ale predovšetkým si kladie mnoho otázok. Musí sa s tým vyrovnávať, hľadá si informácie od odborníkov, ktoré jej umožňujú nájsť si cestu k svojmu dieťaťu. Mamičky sa musia snažiť byť schopné vytvoriť si k svojmu dieťaťu zdravý vzťah, ktorý je pre dieťa v ranom veku najdôležitejší. U nás sa väčšina nepočujúcich detí rodí do počujúcej rodiny. Z počtu detí so stratou sluchu narodenom v jednom roku sa 90% narodilo do počujúcej rodiny (Meadow-Orlans, 1990 in Kročanová, 2001).

Počujúca mamička, zvyčajne dostáva informáciu od odborníkov z lekárskeho hľadiska, že dieťa treba upravovať alebo liečiť. Z kultúrneho hľadiska dostáva informáciu, že dieťaťu treba poskytnúť jazykový kód, ktorý je dostupný jeho zmyslom a umožniť mu kontakt s komunitou Nepočujúcich. (Procházková, 2003)

Počujúci rodičia často nevedia, ako so svojím nepočujúcim alebo nedoslýchavým dieťaťom komunikovať. Počujúce mamičky sa snažia komunikovať

s dieťaťom, ale niektoré neovládajú posunkový jazyk. Rodičia sa musia dopredu rozhodnúť, aký spôsob komunikácie bude dieťaťu vyhovovať. Buď hovorený jazyk s pomocou posunkov alebo posunkový jazyk. Mali by skúšať rôzne spôsoby komunikácie, než nájdu ten vhodný pre dieťa. Keď však rodičia nevedia posunkovať a ovládajú len základy posunkového jazyka, mali by na dieťa hovoriť a zreteľne artikulovať. Odzveranie a hovorenie môžu predstavovať pre malé deti veľkú námahu. Dieťa, ktoré v určitom vývojom období uprednostňovalo len jeden spôsob komunikácie, môže neskôr preferovať iný spôsob komunikácie. Každé dieťa má iné schopnosti ako sú cit pre jazyk a rečové nadanie, intelektový potenciál, tempo vývoja. Je dôležité každému dieťaťu umožniť optimálny rozvoj a pokiaľ v tom môže pomôcť aj posunkový jazyk, je to dobré to využiť (Kratochvílová 2009).

Niektorá mamička potrebuje informácie od ľudí, ktorí majú skúsenosti s nepočujúcimi deťmi. Snaží sa skutočne si zvoliť pre svoje dieťa najlepšiu cestu. Hľadá vhodný jazykový kód, aby potom mali možnosť plnohodnotne komunikovať a rozvíjať vzájomný vzťah. A v plnohodnotnej komunikácii a v pozitívnom vzájomnom vzťahu sa dieťa môže plne a zdravo rozvíjať.

5 Využitie organizačných činností v rodinnom centre Prešporkovo

5.1 Využitie organizačných aktivít v klube nepočujúcich rodičov a ich detí

5.1.1 Oslavy narodenín v rodinnom centre Prešporkovo

5. Narodeniny rodinného centra Prešporkovo

„Halóóó, milé nepočujúce mamičky s deťmi“, už sa hlásil prvý klub nepočujúcich rodičov a ich detí v rámci rodinného centra Prešporkovo, aby ich privítal ich zaujímavý program pripravený na oslavu 5. výročia vzniku rodinného centra. Na prvom stretnutí v roku 2010, v rodinnom centre sa oslávili 5. narodeniny od svojho vzniku rodinného centra Prešporkovo. Na oslavu zavítal krstný otec – herec M. Kramár. Naše členky a dobrovoľníčky pripravili pre deti bohatý program v kráľovskom priestore, ktoré sprevádzali kráľ (herec M. Žák) s kráľovnou (členka RC Prešporkovo J. Zifčáková) a deti ako princezná i princovia. Pri kráľovi bol náš pomocník V. Gál, ktorý tlmočil z hovoreného jazyka do slovenského posunkového jazyka. Počas oslavy maľovala jedna z nepočujúcich mamičiek detičkám na tvár masky a deti si vyrobili aj vlastnú korunku. Na začiatku slávností bolo divadelné predstavenie „O repe“, v ktorom vystupovali nepočujúce študentky nadväzujúceho magisterského diaľkového štúdia na Divadelnej fakulte JAMU D. Gálová a I. Tichá. Do divadelného predstavenia boli zapojené aj mamičky detí z centra, počujúce i nepočujúce. Nakoniec sa pridali aj deti a pri hre využili čiapky z rozprávky. Po skončení interaktívneho divadla sa M. Kramár zahral s viacerými deťmi. Na záver osláv spoločne s nimi sfúkol sviečky na slávnostnej „čerešničkovej“ torte a rozkrájal ju pre všetkých oslavujúcich. Rodičia s deťmi sa vyhrali pri súťažiach aj na minidiskotéke, deti sa tešili z príjemnej atmosféry a spokojné a plné radostných zážitkov odchádzali domov.

6. Narodeniny rodinného centra Prešporkovo

V roku 2011 sa v rodinnom centre Prešporkovo uskutočnila oslava 6.výročia založenia tohto občianskeho združenia. Stretnutia sa zúčastnili počujúci a nepočujúci rodičia a ich deti. Vzácny hosťom oslavy bola starostka mestskej časti Bratislava-Staré Mesto, pani T. Rosová a jej spolupracovníci z miestneho úradu. V úvode oslavy mali uvítací príhovor prvé zakladateľky rodinného centra Prešporkova K. Králiková, M. Vojtková a K. Halásová. Deťom, nepočujúcim i počujúcim, a ich rodičom bolo prezentované interaktívne divadlo v slovenskom posunkovom jazyku „Levík a myška“, v ktorom účinkovali nepočujúce študentky nadväzujúceho magisterského štúdia na Divadelnej fakulte JAMU ja a Ivica. Predstavenie prekladala tlmočníčka zo slovenského posunkového jazyka do slovenského jazyka K. Lepotová. Po skončení divadla si s pani L. Černákovou, štatutárkou rodinného centra a lektorkou Minifolklóru zatancovali a zaspievali. Okolo stola netrpezlivo vyčkávali deti na tortu. Originálnu obdĺžnikovú tortu s krásnym logom Prešporkova ozdobil pre všetkých nepočujúca mamička E. Baťová. Pani starostka spoločne s deťmi sfúkla sviečky na torte a slávnostne ju rozkrojila. Ostatní hostia si vymieňali svoje dojmy z práve ukončeného programu a deti pokračovali v zábave v herni. Ďalším zo sprievodných programov pre deti bola výroba kvietkov z krepového papiera na Medzinárodný deň žien (MDŽ). Rodičia sa mohli potrápiť nad riešením hlavolamov z kovu a dreva. Detské tváre žiarili radosťou a všetci sa tešili z príjemnej atmosféry na oslave.

7. Narodeniny rodinného centra Prešporkovo

V roku 2012 oslavovalo RC Prešporkovo 7. narodeniny. Vo vyzdobených herniach odvodli mamičky ich rodiny počas tých rokov existencie nášho centra. Oslavy sa zúčastnili hostia – pani starostka Starého Mesta T. Rosová, a námestníčka primátora Bratislavy p. V. Kimerlingová a poslankyňa Starého Mesta H. Ležovičová. Prišiel aj štáb Televízneho klubu Nepočujúcich zo Slovenskej televízie nafilmovať celý program oslavy RC Prešporkova a urobiť rozhovory s nepočujúcimi i počujúcimi mamičkami. Detičky sa nedečkavo usadili a upli rozžiarené očka na divadelné predstavenie v slovenskom posunkovom jazyku „O kačiatku a kuriatku“. V rozprávke účinkovali nepočujúce študentky nadväzujúceho magisterského štúdia na Divadelnej fakulte JAMU ja a Ivica. Deti sa aktívne zapájali, aby pomohli

kačiatku a kuriatku vyliahnúť sa z veľkých vajec a spoločne sa po divadle prechádzali ako na prechádzke. Deti sa po predstavení presunuli do herne k stolíkom. Pripravili veľkú nádhernú tortu so sviečkou, ktorá znázorňovala číslo sedem, počet rokov existencie rodinného centra a nadpisom PREŠPORKOVO. Program pokračoval dvíhaním detských činiek podporujúcich správne držania tela. Deti sa postavili s vážnymi tváričkami k činkám a dvíhali ich pod vedením inštruktorov. Rodičia medzi sebou komunikovali bez rozdielu, počujúci aj nepočujúci. V tomto momente sa vytvoril most medzi nepočujúcimi a počujúcimi rodičmi. Oslava priniesla mnoho krásnych a úžasných zážitkov, ktoré spojili dohromady rodičov aj deti nepočujúce s počujúcimi.

5.1.2 Programy pre deti a rodičov

Míľa pre mamu

Každý rok v máji sa koná pri príležitosti Dňa matiek rodinné podujatie „Míľa pre mamu“. Ide o akciu organizovanú spoločne s viacerými materskými centrami združenými v Únii materských centier. Hlavným cieľom podujatia „Míľa pre mamu“ je zaregistrovať čo najväčší počet ľudí, ktorí prejdú symbolickú míľu a vzdajú tak úctu svojej mame i všetkým mamám na Slovensku. Podujatie sa uskutočnilo na Partizánskej lúke, kde boli postavené stánky jednotlivých materských centier v Bratislave. Zapojili sa tiež rôzne iné slovenské mestá. Členky i dobrovoľníčky z materských a rodinných centier mali pripravené rôzne zábavné aktivity, hry a súťaže. V našom stánku pod veľkým logom Prešporkovo pripravili členky tvorivé dielne pre deti: výroba náhrdelníkov z cestovín, maľba na tvár, tvorba srdiečok ako darček pre mamičky. Na pódium vystúpili detské súbory i profesionálni umelci. Odštartovaním súťaže sa účastníci pustili do prekonávania svetového rekordu a jednu míľu si mohli spolu s kočíkmi prejsť aj deti na bicykloch, v nosičoch či šatkách. Po skončení programu „Míľa pre mamu“ sa deti pohrali na ihriskách na Partizánskej lúke.

Mikuláš pre deti

Prvý decembrový týždeň v roku 2010 sa uskutočnila akcia Mikuláš pre deti v rodinnom centre Prešporkovo. Deti nepočujúce i počujúce s nepočujúcimi

i počujúcimi rodičmi nedočkavo čakali na Mikuláša. Prišli do veľkej miestnosti, kam zavítal Mikuláš v červenom plášti (A. Krížik) so svojimi pomocníkmi - čertom (Z. Löbbová) a anjelom (D. Gálová), ktorí si priniesli veľké vrece plné dobrôt. Deti mali predviesť, čo vedia: spievať, tancovať, recitovať krátku básničku. Prví odvážlivci sa hlásili na svoju prezentáciu, ukázali sa pred všetkými. Počujúce deti spievali básničku pre Mikuláša, nepočujúce deti spievali v slovenskom posunkovom jazyku, niektoré nepočujúce i počujúce deti sa skôr hanbili pred deťmi aj inými rodičmi. Aj deti sa báli s plačom pred prítomným čertom. Sprevádzali ich rodičia a spolu spievali krátku pesničku. Všetky deti boli obdarované mikulášskym balíčkom. Spomienky na túto vydarenú akciu budú pripomínať spoločné fotografie, ktoré boli urobené na konci programu.

Karneval pre deti

V roku 2010 sa konal v klube nepočujúcich rodičov a ich detí v rodinnom centre Prešporkovo karneval pre deti. Nepočujúca mamička M. Slučiaková bola ochotná namaľovať detičkám masky na tvár. Akciu moderovala nepočujúca moderátorka E. Baťová spolu s tlmočníkom z hovoreného jazyka do slovenského posunkového jazyka O. Čihákom. Deti sa v maskách postupne predstavovali na pódiu v sprievode rodičov. Deti tancovali, hrali sa s rovesníkmi v herni a rodičia debatovali. Rodičia sa tiež pridali a obliekli sa do kostýmov. V maskách strávili všetci príjemné a veselé popoludnie.

Deň detí

V roku 2011 sme oslavovali v centre Medzinárodný deň detí. Pripravený bol pestrý program – detské predstavenie „O troch medveďoch“ a „Bublinová show“, ktoré zorganizovali členky centra. Na dverách i oknách budovy rodinného centra boli krásne plagáty z dielne členky D. Zuzákovej, ktoré pozývali okoloidúcich na podujatie. Postupne sa naplnila herňa nedočkavými detičkami. Všetkých privítala členka L. Černáková a začala rozhovor s deťmi: „Aké zvieratá ste videli? Chceli by ste sa zoznámiť s mackom?“. Potom sa zjavila rozprávačka príbehu. Vystúpila nepočujúca členka rodinného centra Prešporkovo Denisa, ktorá v ruke niesla tašku a vzápätí z nej vykúzli rozprávkovú knižku. Tým začalo divadielko „O troch

medved'och“. Okrem D. Gálovej pomohla v roli mamičky Ivica. Deti sústredene sledovali rozprávku od začiatku až do konca. Dievčatko Lenka v nej putovalo lesom, stratilo sa, stretlo tri medvede a nakoniec sa skamarátilo s malým mackom Brumkom. Po divadielku sprevádzalo deti do dvorčeka ďalšie podujatie „Bublinová show“ pod vedením našej štatutárky L. Černákovej. Nad deťmi sa vznášali dýchové bublinky a podarilo sa spraviť nielen maličké, ale aj obrovské bubliny, vďaka pomoci zúčastnených. K sviatku dostalo každé dieťa bublifuk ako pamiatku na Medzinárodný deň detí v Prešporkove. Zábava potom voľne pokračovala na veľkom pieskovisku a trampolíne v príjemnom prostredí dvorčeka. Užili si aj rodičia, lebo radosť v detských očiach a ich spokojnosť je balzomom na rodičovskú dušu. Atmosféra v Prešporkove bola vynikajúca. Tešíme sa na repete!

Encyklopédia zvierat v slovenskom posunkovom jazyku na DVD

V lete v roku 2011 sa konala v rodinnom centre Prešporkovo Encyklopédia zvierat v slovenskom posunkovom jazyku na DVD. Jej cieľom je zoznámiť sa so svetom nepočujúcich, ale najmä zvierat v niekoľko dňových cykloch „Letné dni so zvieratkami“, v ktorom nepočujúca lektorka rodinného centra Prešporkovo D. Gálová priblížila nepočujúcim aj počujúcim deťom základné posunky pre zvieratá z farmy, lesa a ZOO. Cyklus bol súčasťou projektu Encyklopédia zvierat v slovenskom posunkovom jazyku na DVD, podporený Magistrátom hlavného mesta SR Bratislavy. Konali sa štyri stretnutia so zvieratkami v rodinnom centre Prešporkovo. Deti sa oboznámili so základnými pojmami zo zvieracej ríše v slovenskom posunkovom jazyku, rozvíjali slovnú zásobu v tematických okruhoch zvieratá na farme, zvieratá v lese a zvieratá v ZOO, s využitím premietania na projektore. Na projekte pracovala D. Gálová, asistovala členka Prešporkova L. Černáková, ktorá pomáhala tlmočiť zo slovenského posunkového jazyka do hovoreného jazyka počujúcim deťom. Na všetkých stretnutiach ukázali deťom rozprávky (Kozliatko a sedem kozliatok, Červená čiapočka, Tri prasiatka) v slovenskom posunkovom jazyku, deti sa naučili základné posunky zvierat z farmy, lesa a ZOO. S pomocou rodičov si deti vytvorili masky zvierat z papiera. Ukázali deťom pesničky o zvieratkách a zároveň tancovali s nimi napr. Medved'ku, daj labku. Nakoniec využili bubny. Deti spolupracovali v skupinách, naučili sa triediť zvieratá do oblastí na farme, v lese a v ZOO. Deti sa snažili otláčať chodidlo podľa vlastného

výberu farby, rozprávali sa s deťmi, aké rôzne farby sú, aké majú zvieratká stopy. Vytvorili krásne stopy na jednom veľkom papieri a aktivita sa im veľmi páčila. Nasledovala návšteva – výstava zvierat „Zázrak prírody“ v Slovenskom národnom múzeu. Výstava deti zaujala a prešli si svet živej prírody živočíšnych druhov v rámci jednotlivých skupín – kôrovce, hmyzy, ryby, plazy, vtáky a pod. Na poslednom stretnutí sa uskutočnila návšteva do ZOO, deti zaujali rôzne zvieratá, vybrali si svoje obľúbené. Najväčší zážitok pre nich bol pavilón opíc. Nevedeli sa odtrhnúť od opičky. Až zatváranie pavilónu ich donútilo odísť. Záverečné stretnutie bolo zamerané na prezentáciu jednotlivých zvierat. Viedla ho nepočujúca lektorka I. Tichá. Ukázala deťom knižku, v ktorej si mohli opakovať jednotlivé zvieratá, deti sa snažili reagovať a odpovedali jej v posunkovom jazyku. Každé dieťa si zvolilo jednu kartičku zvieratá, hľadalo do akej skupiny zviera patrí a priplo ju postupne na magnetickú tabuľu. Ďalšia úloha bola mozaika, do ktorej deti skladali zvieratá. Po skladaní si vytvorili skupiny (mamička s dieťaťom) a spolupracovali. Vystrihnuté obrázky jednotlivých zvierat nalepili na papier – zvieratá v ZOO, na farme alebo v lese. Po vytvorení svojich projektov prezentovali, čo je na obrázkoch. Nakoniec mali možnosť pozrieť si túto prezentáciu tvorivých prác o zvieratách. Vďaka tomuto zážitku si deti aj rodičia uvedomili, čo všetko sa dá o zvieratkách dozvedieť a aké tvorivé hry sa môžu zahrať spolu aj doma. Na deti pozitívne zapôsobili stretnutia a vzájomná interakcia počujúcich a nepočujúcich, ktorá bola obohacujúca. Projekt bol prínosom pre nepočujúce a počujúce deti vo veku 2 - 6 rokov a DVD je užitočná a praktická pomôcka na získavanie informácií o zvieratkách pomocou vizuálnych obrázkov v troch častiach: zvieratá farmy, v lese a v ZOO. Zvyšuje sa tak vedomostná úroveň detí aj rodičov, osvoja si rýchlo posunky jednotlivých zvierat, rozvinú si slovnú zásobu v tematickom okruhu zvierat.

Otvorenie novej sezóny po rekonštrukcii priestorov

Novú sezónu rodinného centra Prešporkovo v roku 2011 členovia oslávili otvorením vynovených vstupných priestorov a kuchynky vďaka dobrovoľníkom, ktorí venovali mnoho hodín zo svojho času na ich rekonštrukciu. Do priestorov rodinného centra Prešporkovo prišla pani starostka Starého Mesta T. Rosová prestrihnúť „lízatkovú“ pásku svojich malých dievčenských asistentiek Kristínky a Veroniky – detí našich členiek.

Hostia si postupne poprezerali halu, ktorú presvietila nová podlaha oranžovo-modro-žltej farby. Rodinné centrum Prešporkovo zapôsobilo príjemným výberom farieb, ktoré detský svet ešte urobia krajším. Mamičky lákali do novej kuchynky pripraviť si čaj, kávu a občerstvenie.

Do veľkej miestnosti priestoru rodinného centra Prešporkovo zavítali aj S. Holíková z Únie materských centier, poslanci miestneho zastupiteľstva M. Ležovič a H. Ležovičová ako krstná mama Prešporkova, ktorá stála pri Prešporkove od jeho vzniku. Prišla aj jedna zo zakladateľiek centra K. Králiková a zaspomínala na svoje začiatky práce v centre. Mamičky z Prešporkova a z Klubu nepočujúcich rodičov v Prešporkove pripravili chutné sladké a slané dobroty. Deti sa pri hre dobre bavili, dospelí si mohli chvíľu vydýchnuť a podebatovať. Prišli sa pozrieť na divadelné predstavenie „O psíčkovi a mačičke“ od Karla Čapka, v podaní nepočujúcich študentiek DF JAMU - ja a Ivica. Deti si po divadelnom predstavení mohli vyskúšať masky psíčka a mačičky. Rodičia vzájomne diskutovali. Deti spolu s rodičmi sa rozišli domov a vstrebávali do seba atmosféru prešporkovského rodinného popoludnia v novej sezóne.

Montessori pre mamičky a detičky

26. apríla 2013 prišlo do rodinného centra Prešporkovo okolo 21 z toho 5 nepočujúcich mamičiek s deťmi na diskusiu s ukážkami Montessori. Pozvaná bola aj tlmočnica slovenského posunkového jazyka pre nepočujúce mamičky. Na hodine lektorka predstavila základné princípy a pojmy Montessori pedagogiky a ich využitie v praxi. Ukázala nám aj praktické ukážky pomôcok z oblasti praktického života, senzorických pomôcok a dávala užitočné rady na využitie pomôcok v domácom prostredí. Oboznámila nás s Montessori materiálmi, ich používaním a všeobecnými pokynmi pre výrobu vlastných pomôcok doma. Po ukážke nasledovala diskusia medzi mamičkami a lektorkou. Mamičky by mali načerpať viac inšpirácie pre svoje dieťa z materiálov napr. plasty, papiere, drevo a podobne, ktoré by sa mohli využiť doma. Originál Montessori materiály aj pomôcky sú žiaľ drahé.

5.1.3 Kurzy pre nepočujúcich

Kurz prvej pomoci deťom

Vďaka 12 nepočujúcim mamičkám sa v rodinnom centre Prešporkovo otvoril kurz prvej pomoci deťom. Kurz priniesol teoretické aj praktické poznatky o tom, ako poskytnúť prvú pomoc svojmu dieťaťu. Kurz prvej pomoci deťom viedol záchranár, lekár a anesteziológ D. Csomor, ktorý dlhodobo spolupracuje s rodinným centrom Prešporkovo. Bol zabezpečený tlmočník zo slovenského jazyka do posunkového jazyka O. Čihák.

Dôležité je, aby si nepočujúce mamičky uvedomili, aké dôležité je neprepadať panike, nebáť sa poskytnúť prvú pomoc a zavolať záchranú službu. Problém je v tom, že nepočujúce mamičky nemôžu volať, môžu poprosiť niekoho o privolanie záchrannej služby.

Na prvom stretnutí s nepočujúcimi sa im snažil prispôbiť, vysvetľoval im, ako sa má robiť s postihnutým človekom na ulici. Nepočujúce mamičky často nevedeli, čo v takýchto prípadoch majú robiť, aby bola prvá pomoc účinná. Naučili sa veľa dôležitých vecí, ktoré by mali byť samozrejmosťou pre každého človeka, aby vedel prvú pomoc podať.

V teoretickej časti rozoberali, ako si efektívne privolať prvú pomoc, bezpečnosť pri poskytovaní prvej pomoci, základné postupy pri poskytovaní prvej pomoci, bezvedomí, pri šokovom stave, uvoľnení dýchacích ciest, zastavení dychu a srdca. Postupne sa naučili, čo je potrebné vedieť pri resuscitácii, záchvatových stavoch. Názorné ukážky správneho postupu pri oživovaní novorodenca a umelom dýchaní boli vykonávané na bábike, ktorá pripomínala skutočné dieťa.

Nepočujúce mamičky sa často pýtali na rôzne situácie, ktoré už sami zažili napr. epilepsia, nevoľnosť, záchvat a iné, pričom ich zaujímala správna postupnosť krokov, ktoré použili. Spomenuli tiež situácie, ktoré zažili niektoré mamičky s vlastným dieťaťom doma napr. užitie tabletky z prania, úraz elektrickým prúdom, pády a pod.

V praktickom výcviku si vyskúšali na figuríne oživovanie pomocou resuscitačného modelu, nepriamu masáž srdca, dýchanie z úst do úst. Po obedňajšej prestávke sa diskutovalo o ďalších rizikových situáciách a ako im predísť, napríklad: otrave, popáleninám, odreninám, uštipnutiu hmyzom, poraneniam a zlomeninám.

Po absolvovaní kurzu prvej pomoci rozdával lektor nepočujúcim mamičkám príručku prvej pomoci na DVD. Ako povedal, mnohým ľuďom, ak by bola v kritickom čase poskytnutá prvá pomoc, tak 80% z nich by nemuselo skončiť na oddelení ARO (anesteziologicko-resuscitačné oddelenie). Človek vydrží bez kyslíka dve minúty, kým príde záchranná služba môže uplynúť 5-7 minút a niekedy aj viac.

Kurzy pre najmenších

Kurz pre najmenšie deti spolu s nepočujúcimi i počujúcimi mamičkami na materskej dovolenke sa konal v rodinnom centre Prešporkovo. Začalo sa s ním v lete v roku 2010. Bol určený pre počujúce i nepočujúcich deti nepočujúcich rodičov vo veku 2 - 3 roky. Prihlásilo sa šesť detí, z toho boli tri počujúce deti nepočujúcich rodičov a tri nepočujúce deti nepočujúcich rodičov. Neskôr sa vzdali dve počujúce deti nepočujúcich rodičov, lebo mamičky nemohli prísť kvôli nevhodnému pracovnému času. Stretnutia prebiehali každý piatok v rodinnom centre Prešporkovo. Cieľom kurzov bolo komplexne rozvíjať osobnosť nepočujúceho i počujúceho dieťaťa, pomáhať mu v integrácii do kolektívu a pripraviť ho na materskú škôlku. Deti nepočujúcich i počujúcich rodičov chodia do škôlky pre nepočujúce deti v Bratislave na Hrdličkovej ulici a Drotárskej ceste. Aj deti nepočujúcich rodičov chodia do bežnej škôlky pre počujúcich. Viedla ju nepočujúca lektorka D. Gálová, ktorá pripravila dlhodobo svoj magisterský projekt v rámci štúdia na Divadelnej fakulte JAMU. Nepočujúce i počujúce deti sa aktívne „učili“ spolu s mamičkami, hrali sa zábavné hry podľa preberanej témy. Konal sa tiež pravidelný interaktívny program plný zábavy v úzkom kolektíve detí. Po skončení hodiny si deti urobili, s pomocou svojho rodiča, krátku úlohu podľa témy. Neskôr boli pre deti organizované s rodičmi tvorivé dielne v oblasti výtvarnej aj dramatickej výchovy. Zakaždým si odniesli svoje vytvorené dielko domov.

5.1.4 Posedenie pre nepočujúce mamičky

V rodinnom centre Prešporkovo sa stretávajú nepočujúce mamičky raz za mesiac. Prichádzajú sa porozprávať s ostatnými mamičkami do príjemnej atmosféry v rodinnom centre o svojich problémoch. K dispozícii je herňa plná detských hračiek, kde sa môžu deti hrať. Keď je zima, deti sa v nej hrajú a sú šťastné a radostné, cez

letné obdobie sú k dispozícii na dvorčeku pieskovisko, trampolína pre deti a drevené lavičky, spojené so stolom na posedenie. V tomto prostredí mamičky dávajú pozor na svoje deti. Pre mamičky je pripravené posedenie s kavičkou, teplými čajmi a sladkým i slaným občerstvením. Niektoré si môžu priniesť so sebou do rodinného centra Prešporkovo.

K dispozícii je však novovzniknutá knižnica pre deti a mamičky. S týmto nápadom prišla bývalá členka rodinného centra Prešporkovo P. Slašťanová. Počas kurzu alebo posedenia môžu mamičky čítať so svojimi deťmi vo veku 1- 6 rokov. Knihy sú označené signatúrami vo výchove a vzdelávaní, tvorení s deťmi, v športe aj detskej literatúre. Je vypracovaný výpožičný poriadok.

5.1.5 „Táborík“ pre nepočujúce i počujúce deti

V minulom roku 2012 uskutočnil náš Klub nepočujúcich rodičov a ich detí, pôsobiaci v občianskom združení Rodinné centrum Prešporkovo, prvýkrát detský denný prešporkovský „táborík“ - „Cesta za dopravou“ pre nepočujúce a počujúce deti od 3 do 6 rokov v Bratislave. Celý „táborík“ absolvoval rôzne exkurzie. Na deti, najmä z Bratislavy, sa tešili nepočujúce vedúce D. Gálová a I. Tichá a počujúce M. Csámpaiová a L. Csámpaiová. Každý deň sa konali výlety, na ktoré cestovali účastníci „táboríka“ rôznymi dopravnými prostriedkami. Cieľom „táboríka“ bolo spoznávať dopravné prostriedky, zvládnuť základné pravidlá cestnej premávky, oboznámiť sa s fungovaním dopravných prostriedkov a získať základné vedomosti, zručnosti a návyky k bezpečnému správaniu sa v rôznych dopravných situáciách. Na začiatku tábora sa deti zoznámili s novými pohybovými hrami v Medickej záhrade. Potom boli deti na pretekoch na kolobežkách v areáli futbalového ihriska občianskeho združenia Športový klub Štart Nepočujúci 1947 Bratislava. Deti s prilbami na hlavách smelo jazdili po vyznačenej dráhe, aj cez prekážky. Odmenou bola papierová medaila pre každého pretekára. Druhý deň išli deti s vedúcimi na exkurziu Hlavnej stanice. Prišli k nám sprievodkyne Hlavnej stanice, ktoré nás sprevádzali do nového dvojposchodového vlaku. Deti si vo vlaku sadli, v ruke držali detský cestovný lístok a čakali na sprievodcu. Po prehliadke vlaku deti stáli pri pokladni, pracovníčky z pokladne rozdávali deťom cestovný lístok a hlavní zamestnanci im darovali malé darčeky. Ukázali nám, ako robí výpravca svoju prácu, keď vlak odchádza. Po prehliadke Hlavnej stanice navštívili

Dopravné múzeum mesta Bratislavy, kde boli prezentované zbierky (exponáty) vozidiel dopravy. Poobede sme cestovali s deťmi novým vlakom REGIOJET do Kvetoslava (od Bratislavy cca 25 km). Počas cesty sme pokojne sledovali zaujímavé okolie. Dorazili sme do Kvetoslava na stanicu, kde sme sa fotili a potom sme sa vrátili späť do Bratislavy. Tretí deň pripravili pre nás príslušníci Hasičskej a záchranej stanice hlavného mesta Slovenskej republiky Bratislavy program. V areáli Hasičskej záchranej stanice boli pripravené otvorené vozidlá, ktoré príslušníci hasičského zboru ochotne predviedli deťom aj rodičom. Tiež pripravili názornú ukážku toho, čo robia hasiči aj záchranári pri požiari. Deti si mohli všetko vyskúšať so sprievodcom hasiča, nielen vo vozidlách. Po prehliadke sme boli na vyhlídkovej plavbe loďou po Dunaji. Predposledný deň sme zabezpečili sprievodcu autobusovej stanice. Deti nasadli do autobusu, vodič ich zaviezol po okolí autobusovej stanice a rozdal im cestovné lístky. Ukázali nám aj kancelárie, prácu v pokladni i ako si cestujúci kupujú cestovné lístky. V areáli školy si deti zasúťažili na kolobežkách, využili dopravné ihrisko, kde sme mali možnosť jazdiť na kolobežkách alebo bicykli. Posledný deň deti navštívili vozovňu Jurajov dvor. Deti mohli nahliadnuť do vozidla, sadli si za volant, akoby šoférovali. Po prehliadke vozovne deti naspäť nasadli do retro otvoreného autobusu tzv. Cabrio Bus a nechali sa odviezť do Polusu, kde na nich čakali rodičia. V septembri bolo ešte jedno stretnutie s mestskou políciou zo Starého Mesta Bratislavy o bezpečnosti detí na ceste. Urobili sme aj záverečnú prácu v rodinnom centre Prešporkovo. Úlohou bolo nalepiť obrázky dopravných prostriedkov na miesta, kam patria. Súčasťou boli aj krátke modelové situácie vhodného správania a vzájomnej ohľaduplnosti v dopravných prostriedkoch. Pre deti to bol program bohatý, kde po exkurziách dopravných prostriedkov boli plné zážitkov a domov si odniesli mnoho vedomostí a praktických skúseností.

5.2 Využitie dramatických aktivít v klube nepočujúcich rodičov a ich detí

V tejto kapitole sú ukážky výnimočných divadelných predstavení v rodinnom centre, ktoré sme využili zo svojich skúseností na Divadelnej fakulte JAMU, aby sme ukázali ako nepočujúce študentky nadväzujúceho magisterského štúdia na DF JAMU z Brna D. Gálová a I. Tichá pracujú s deťmi. Píšem o divadelných predstaveniach pre deti, ktoré sme hrali v rodinnom centre Prešporkovo od vzniku klubu nepočujúcich rodičov a ich detí v rámci rodinného centra Prešporkovo.

5.2.1 Divadelné predstavenie pre deti

Divadelné predstavenie „O repe“

V roku 2010 oslavovalo rodinné centrum Prešporkovo svoje piate narodeniny. Pripravili sme pre deti divadelné predstavenie „O repe“. Vybrala som si túto rozprávku, lebo pre deti v predškolskom veku je to jednoduchá rozprávka. Deti ju dobre poznajú lebo patrí k tradičným slovenským rozprávkam. Predstavenie bolo zamerané na dramatizáciu rozprávky a interpretáciu v podaní nás herečiek (mamičiek) pre nepočujúce i počujúce deti. Spolupracovali sme s mamičkami vo vedľajších postavách, ktoré pomáhali pri divadelnom predstavení. Hlavným cieľom bolo oboznámiť sa s touto rozprávkou, snažiť sa spolupracovať spoločnými silami postáv z tej rozprávky a vysvetliť deťom potrebu vzájomnej pomoci pri práci.

Pred začatím predstavenia sme prosili nepočujúce i počujúce mamičky, aby si rozdelili roly. Pre roly hlavných postáv sme pripravili čiapky a aj pre zvieratká a šatky. Po dohode sa každý snažil vžiť do svojej role. Na začiatku predstavení bol prítomný tlmočník V. Gál zo slovenského posunkového jazyka do hovoreného jazyka. V obecnstve boli najmä počujúce deti. Nepočujúce deti boli malé vo veku 1 – 2 roky. Hrala som (ja) v hlavnej roli „dedka“. Prišla som pred všetky deti, ktoré boli nedočkavé a pozorne ma sledovali. Povedala som im v slovenskom posunkovom jazyku: „Ahojte deti!“ Som dedko, za ktorého som bola prezlečená v kostýme. Dedko v smútku: „Tu nemám záhradu“. Deti, no musím zasadiť semienko. Dedko kopal, spravil jamu a dal do nej semienko. Polieval ho. Repa bola Ivica, ktorá bola prezlečená v kostýme zo smotanovo-bielej napínacej plachty a okolo krku mala zelené listy ušité z látky. Repa ležala na zemi ako malé semienko. Dedko sa druhý

deň zobudil, repa rýchlo rástla, rástla. Až je veľká a vyrastená. Dedko musel ťahať a uchopil zelené listy repy a ťahal, ťahal, ťahááá... Nemohol ju vytiahnuť. Tak potrebujem niekoho na pomoc. Dlhو dedko rozmýšľal, koho má zavolať? Mamičky s deťmi v náručí sedeli na zemi aj na lavičkách vo veľkej miestnosti. Deti na mňa kričali: „Babka“. Dedko: „Babka?“ Tak som vybrala inú mamičku, nasadila si šatku na hlavu a hrala babku. Dedko povedal babke: „Pomôž mi prosím vytiahnuť túto repu“. Babka chytila dedka okolo pása. Ťahal dedko repu, ťahala babka dedka. Spolu ťahali, ťahali, no ešte ju nemohli vytiahnuť. Dedko aj babka so smútkom vraveli: „Koho máme zavolať ešte?“ Deti kričali: „Dievčatko“. Potom sa pridali ďalšie mamičky v rolách pes, mačka a myš. Mamičky mali na hlavách každá čiapku psa, mačičky a myši. Spolu všetci priložili k boku a zahráli krásnu rozprávku o repe. Niektorá mamička z nich pustila svoje dieťa za nami hrať, ale jej dieťa plakalo. Zobrala si ho so sebou zahrať. Po skončení divadelného predstavenia vládla radosť v srdciach mamičiek a detí, všetci sa tešili z príjemného predstavenia. Deti spolu s rodičmi pozorne počúvali a nedali sa vyrušiť z pozerania rozprávky. Dedko povedal deťom: „Deti, chcete sa zahrať túto rozprávku o repe?“. Deti si vymenili s mamičkami roly a celú rozprávku zahráli sami. Povedali mi: „Áno“. Kto chce hrať dedka, babku, dievča, mačku, psa, a myš? Rozdelili si úlohy pomocou čiapok a zahráli sa na postavy v deji rozprávky. Všetci si zopakovali dej rozprávky a nakoniec sa im podarilo vytiahnuť z jamy repu von. Deti kričali: „Hurá, hurá!!!“ Mamičky a deti sa tešili krásneho zážitku. Prišlo dosť veľa detičiek a pre niektorých to bol prvý zážitok z divadelného predstavenia. Deti prvýkrát hrali úlohy v divadelnom predstavení a zvládli to veľmi dobre.

Divadelné predstavenie „Levík a myška“

V roku 2011 sa v rodinnom centre Prešporkovo uskutočnila oslava 6. výročia založenia tohto občianskeho združenia. Zúčastnili sa počujúci a nepočujúci rodičia a ich deti. Po príhovore zakladateľky rodinného centra sme odohrali divadelné predstavenie pre nepočujúce i počujúce deti „Levík a myška“, v ktorom sme účinkovali Ivica a ja. Predstavenie preložila tlmočnica zo slovenského posunkového jazyka do hovoreného jazyka K. Lepotová.

Predstavenie bolo zamerané na dramatizáciu rozprávky, na hľadanie a dosiahnutie sociálnej interakcie detí. Cieľom bolo ukázať deťom túto rozprávku,

aby sa naučili, že slabší môže pomôcť silnému a objavili silu priateľstva v dramatizácii Ezopovej bájky. V hlavnej úlohe sme boli ja ako „myš“ Ivica ako „lev“. Na hlave som mala malé ušká myšky a Ivica mala pomalovanú tvár ako lev. Boli sme oblečení v čiernom kostýme a Ivka mala len kožuchy. Diváci – deti sedeli na malých stoličkách a netrpezlivo čakali na vystúpenie. Prišla som k deťom ako sympatická myška, deti na mňa pozerali a mali strach a v očiach neistotu. Pokračovala som ďalej k stromom. Náhodou som stretla leva. Kričal na mňa, myška sa začala báť. Neskôr prišiel lovec, v ktorého hrala nepočujúca mamička M. Slučiaková. Lovec zajal leva a uväznil ho v sieti. Lev bol nešťastný a pribehla myška a povedala deťom: „Mám pomôcť?“ Deti odpovedali: „Áno“. Myška mu pomohla prehrýzť sieť a akože nezvládala sama všetko. Prosila som deti, aby mi pomohli prehrýzť sieť. Deti sa snažili pomôcť a s myškou leva oslobodili. Malé deti dokázali udržať pozornosť. Nakoniec sme zožali potlesk od všetkých detí aj rodičov. Predstavenie bolo pútavé, deťom sa tá rozprávka veľmi zapáčila.

Divadelné predstavenie „Tri medvede“

Pri príležitosti MDD sme si pripravili divadelné predstavenie „Tri medvede“ pre počujúce i nepočujúce deti predškolského veku v rodinnom centre Prešporkovo v roku 2011. Jeho cieľom bolo oboznámiť sa s veľkou ilustrovanou knihou plnou dobrodružstiev podľa literárneho námetu známeho autora L. N. Tolstoj a naučiť sa správnym návykom spoločenského chovania. Pred divadelným predstavením pre všetky deti privítala naša členka L. Černáková. Herňa bola naplnená nedočkavými detičkami a začala rozhovor s deťmi: „Aké zvieratá ste videli? Chceli by ste sa zoznámiť s mackom?“. Potom sa zjavila rozprávačka príbehu. Prišla som ja, nepočujúca členka rodinného centra Prešporkovo, ktorá v ruke niesla tašku a vzápätí z nej vykúzlila rozprávkovú ilustrovanú knižku. Tým začalo divadelné predstavenie „O troch medveďoch“ v slovenskom posunkovom jazyku. Deti ticho pozorovali predstavenie a naša členka Lenka bola ochotná preložiť ho zo slovenského posunkového jazyka do hovoreného jazyka. Okrem mňa pomáhala aj v roli mamičky Ivica. Dievčatko v rozprávke putovalo lesom, stratilo sa, stretlo tri medvede a nakoniec sa skamarátilo s malým mackom Brumkom. Ten príbeh sa odohral na pozadí v ilustrovanej knihy. Bol o stretnutí troch medveďov, ktoré som vyrobila z tvrdého papiera a dievčatka, ktoré sa nechtiac vkradlo do ich rodinného domčeka.

Deti sústredene sledovali rozprávku od začiatku až do konca. Po skončení divadelného predstavenia sa deti prišli pozrieť na makety postavičiek a páčila sa im celá ilustrovaná kniha. Nakoniec sa deti tešili, že príbeh sa dobre skončil.

Detské predstavenie „Kačiatko a kuriatko“

V roku 2012 pri oslave 7. narodenín Prešporkova sme pripravili s Ivicou divadelné predstavenie „O kačiatku a kuriatku“ pre nepočujúce i počujúce deti. Cieľom bolo pochopiť konkrétny obsah komunikácie a vnímať aj prežívať celú rozprávku. Posolstvom bol odkaz, vedieť súperiť aj zachrániť svojho nepriateľa. Predstavenie som odohrala prezlečená v žltom kostýme, „kuriatko“ a Ivica v žltom oblečení hrala „kačiatko“. Na hlave sme mali žltú šiltovku s červenými zobákmi. Detičky sa nedočkavo usadili a upli rozžiarené očka vďaka divadlu v slovenskom posunkovom jazyku „O kačiatku a kuriatku“. My sme boli najprv obalené vo vajíčkach z návlečiek kruhového sediaceho vaku. Pomocníci boli nepočujúci oteckovia a pracovníci zo štábu Televízneho klubu nepočujúcich. Priniesli nás z herne do veľkej miestnosti, kde sa konalo divadielko. Naša členka rodinného centra Prešporkovo Lenka mi dala znamenie (poťukala ma po akože vajíčku), a tak sme už začali hrať predstavenie. Deti boli netrpezlivé a zvedavé. Netušili, čo bolo v dvoch vajíčkach. Najprv sa vyľahlo z veľkých vajec prvé kačiatko, potom druhé kuriatko. Pozdravili sme a povedali sme deťom „Ahojte!“. Potom sme sa hrali s Ivicou v rolách kačiatka a kuriatka. Počas predstavenia sme našli červíka, bolo to dlhé lano. Poťahali sme lanom, nedalo sa nám zvíťaziť v tom, kto zje červíka. Deti sme vyzvali aby nám prišli pomôcť. Aktívne sa zapojili v dvoch skupinách. Preťahovali sa o lano a tak pomohli kačiatku zvíťaziť. Kuriatko a kačiatko išli potom do vody vytvorenej zo žienky modrej farby. Kačiatko išlo plávať, kuriatko skočilo do vody a kričalo „Pomoc!“. Kačiatko ho vytiahlo z vody a pomohli aj deti. Po skončení predstavenia kuriatko a kačiatko plávali s deťmi loďkou z nafúkaného bazéna do herne k stolom plným občerstvenia. Deti mali z tohto predstavenia bohaté zážitky a ich srdcia sa naplnili radosťou.

Divadelné predstavenie „ O psíčkovi a mačičke“

Divadelné predstavenie sa hralo pre nepočujúce i počujúce deti v Prešporkove. Deti si prišli pozrieť rozprávku o psíčkovi a mačičke, kde sme účinkovali ja a Ivica. Ja som bola v maske psíčka a Ivica bola v maske mačičky. Deti si rozložili karimatky, sedeli na nich a pozorne sledovali. Cieľom predstavenia bolo ukázať dramatizáciu rozprávky podľa autora J. Čapka s použitím slovenského posunkového jazyka. Ukázali sme deťom aké je dôležité spolunažívanie, akceptovanie sa a tolerovanie sa dvoch rozdielnych zvierat, ktoré spolu žijú. Ukázať pochopenie jeden druhého a uvedomenie si hodnoty priateľstva a vzájomnej pomoci bolo tiež cieľom. Bol to príbeh o psíčkovi a mačičke, v ktorom umývajú podlahu, snažili sme poukázať na riešenie takých situácií, ktoré si deti vyskúšali podľa deja rozprávky. Nakoniec sme sa s deťmi vyšantili na šnúrke. Deťom sme poďakovali za spoločnú spoluprácu a potešili sme sa, že sme vyčarili predstavením na ich tvárach veselý úsmev. Deti si odnášali domov pozitívne zážitky. Poďakovali sme sa deťom za ich pomoc a aktivitu detí. Po predstavení si deti vyskúšali masky psíčka a mačičky a spoločne sme sa odfotili.

5.2.2 Kurz pre nepočujúcich i počujúcich predškolákov

Kurz pre deti predškolského veku som využila v rámci môjho magisterského projektu na JAMU. Vypracované metódy a techniky s deťmi som používala v dramatickej aktivite s využitím výtvarnej, pohybovej a komunikačnej práce.

Kurz pre deti predškolského veku sa koná v rodinnom centre Prešporkovo. Koná sa pre deti, ktoré chodia do materskej školy pre deti so sluchovým postihnutím v Bratislave na Hrdličkovej a Drotárskej ceste, aj pre deti nepočujúcich rodičov, ktoré chodia do materskej školy pre počujúcich. Začalo sa s nimi na jar v roku 2012. Sú určené pre počujúce i nepočujúcich deti nepočujúcich i počujúcich rodičov vo veku 3 - 6 rokov. Stretnutia prebiehajú každú stredu. Cieľom kurzov je komplexne rozvíjať osobnosť nepočujúceho i počujúceho dieťaťa, pomáhať mu v integrácii do kolektívu. Sú zamerané predovšetkým na rozvoj rôznych pohybových, dramatických a komunikačných činností podľa určitých tém. Podporili v deťoch rozvoj osobnosti s dôrazom na tvorivý, komunikačný, výtvarný, dramatický a pohybový prejav. Viediem ho ja a moja nepočujúca pomocníčka Ivica, ktorá pomáhala zdokumentovať tieto stretnutia pre potreby magisterského štúdia DF JAMU. Nepočujúce i počujúce

deti sa aktívne „učili“ bez účasti svojich rodičov, hrali sa zábavné hry podľa preberanej témy. Koná sa tiež pravidelný interaktívny program plný zábavy v úzkom kolektíve detí. Na začiatku hodiny si deti zopakovali, čo sa učili, hrajú sa pohybovo-dramatické hry, vytvoria si vlastnoručne urobené diela. Na konci hodiny deti odprezentujú svoje dielka pred rodičmi. Po skončení hodiny si deti urobia, s pomocou svojho rodiča, krátku úlohu podľa témy. Každý si odnesú svoje vytvorené dielko.

V rámci štúdia JAMU som vypracovala dramatické metódy a techniky prostredníctvom dramatických aktivít v rámci dramatickej výchovy, o ktoré sú doplnené materiály v magisterskom projekte „Zábavné hry pre predškolákov“.

EMPIRICKÁ ČASŤ

6. EMPIRICKÁ ČASŤ

V praktickej časti mojej diplomovej práce som sa zamerala na hodnotenie nepočujúcich i počujúcich mamičiek a ich detí, ktoré chodia pravidelne mamičky s deťmi do klubu nepočujúcich rodičov a ich detí v rámci rodinného centra Prešporkovo. Väčšinou sú to mamičky na materskej dovolenke a trávajú svoj čas s deťmi v rodinnom centre Prešporkovo, kde môžu poznať nových ľudí, získať skúsenosti a pre svoje deti si vytvárajú nové kamarátstva v predškolskom veku. Formou rozhovorov, prostredníctvom osobného stretnutia s mamičkami, sme sa snažili dozvedieť v rodinnom centre Prešporkovo o hodnotení aktivít pre nepočujúcich rodičov a ich deti v rodinnom centre Prešporkovo, ako sú mamičky aj ich deti spokojné s našimi aktivitami.

6.1 Cieľ prieskumu a prieskumné otázky

Cieľ prieskumu: je zistiť a vyhodnotiť názory mamičiek, ako sa dozvedeli o Klube nepočujúcich rodičov a ich detí, aké aktivity mamičky najviac využívajú, prečo je rodinné centrum dôležité, aké zmeny si všimli mamičky u svojho dieťaťa v rodinnom centre Prešporkovo.

Prieskumné otázky:

- 1.) Kedy ste prišli prvýkrát do rodinného centra Prešporkovo?
- 2.) Prečo chodíte do RC Prešporkovo?
- 3.) Ako ste sa o RC Prešporkovo dozvedeli?
- 4.) Ako často navštevujete RC Prešporkovo?
- 5.) Aké aktivity sú podľa vás zaujímavé?
- 6.) Je podľa vás, RC dostatočne využívané nepočujúcimi mamičkami?
- 7.) Prečo je pre Vás RC dôležité?
- 8.) Čo vám v RC chýba? Prečo?
- 9.) Všimli ste si u svojho dieťaťa nejaké zmeny v RC? (Např. správanie, reakcie na okolie?)
- 10.) Máte predstavu, čo by ste robili počas materskej dovolenky, keby neexistoval Klub nepočujúcich rodičov v rámci RC Prešporkovo?

6.2 Prieskumná vzorka

Vykonala som v rodinnom centre Prešporkovo rozhovory s nepočujúcimi aj počujúcimi mamičkami, ktoré súhlasili so zahrnutím do diplomovej práce. Použila som prieskumnú vzorku celkom 11 respondentiek – mamičiek na rodičovskej dovolenke, ktoré navštevujú rodinné centrum Prešporkovo v Bratislave.

6.3 Použité metódy a metodika prieskumu

Prieskumné metódy:

- štúdium literárnych zdrojov,
- osobné údaje z rodinných anamnéz,
- rozhovor,
- pozorovanie,

Pripravila som si 10 otázok na rozhovory s mamičkami v Klube nepočujúcich rodičov a ich detí. Využívala som zhrňujúce, analytické a hodnotiace otázky. Použila som aj základnú rodinnú anamnézu, ktorá vychádzala zo základných rodinných údajov mamičiek. Zvolila som prebiehajúci postup, urobila som malý prieskum zo všetkých otázok pre mamičky. Rozhovory som vykonala od všeobecnejších otázok s mamičkami a získané informácie som overovala. Nakoniec som urobila vyhodnotenie a záver.

6.4 Miesto stretnutia

Rozhovorov sa zúčastnili mamičky vo veku 25 – 36 rokov. Ako miesto našich stretnutí sme si využívali priestory rodinného centra Prešporkovo v Bratislave. Rozhovor bol vedený v slovenskom posunkovom jazyku aj v hovorenom jazyku. Prvé stretnutie bolo na začiatku marca. Vtedy sa uskutočnil prvý rozhovor s piatimi mamičkami (návštevníčkami), formou sedenia vo veľkom priestore herne, ktorý mi bol uvoľnený ako priestor pre rozhovory. Z nich si museli tri mamičky dávať pozor na deti. Pri rozhovore sa mamičky striedali každých 10 minút. Niektoré mamičky nemohli prísť kvôli nepriaznivému počasiu. Druhého stretnutia sa zúčastnilo šesť mamičiek, ktoré zároveň oslavovali aj tretie narodeniny jedného z nepočujúcich detí

prítomnej mamičky. Urobila som rozhovory so šiestimi mamičkami na malom posedení.

Odpovede som si počas rozhovorov zaznamenávala v písanej podobe. Mamičky (návštevníčky) boli označené ako: M1, M2, M3, M4, M5, M6, M7, M8, M9, M10, M11.

Základné rodinné údaje:

Rozhovorov sa zúčastnilo 11 mamičiek (návštevníčiek), pri ktorých vychádzam zo základných rodinných údajov:

M1 - Karin (nepočujúca mamička), vek 33, pochádza z rodiny, kde obaja rodičia sú počujúci, žije s dlhoročným nepočujúcim priateľom nepočujúcich rodičov. Má nepočujúce štyria polročné dvojčatá Nelku a Ninku (jedna má praktickú hluchotu a druhá má ťažkú nedoslýchavosť). Komunikujú v slovenskom posunkovom jazyku. Je ešte na rodičovskej dovolenke.

M2 – Katka (nepočujúca mamička), vek 36, je z rodiny, kde obaja rodičia sú počujúci, žije s nepočujúcim manželom nepočujúcich rodičov. Má dve deti, jedna staršia nepočujúca päťročná dcérka Katka (ťažká nedoslýchavosť) a druhé dieťa je dvojročný počujúci Jurko. Komunikujú v kombinovanom jazyku (slovenskom posunkovom aj hovorenom) kvôli počujúcemu synovi. Je na rodičovskej dovolenke.

M3 – Miška (nepočujúca mamička), vek 34, je z rodiny, kde obaja rodičia sú počujúci, žije s nepočujúcim manželom nepočujúcich rodičov. Má jedného nepočujúceho dva a polročného syna Matúška. (praktická hluchota). Komunikujú v slovenskom posunkovom jazyku. Je na rodičovskej dovolenke.

M4 - Kristínka (nepočujúca mamička), vek 35, je z rodiny, kde obaja rodičia sú počujúci, žije s nepočujúcim manželom počujúcich rodičov. Má jedného päťročného syna Martinka (úplná hluchota) Komunikujú v slovenskom posunkovom jazyku. Je na rodičovskej dovolenke.

M5 - Janka (nepočujúca mamička), vek 40, je z rodiny, kde obaja rodičia sú počujúci, žije s nepočujúcim manželom počujúcich rodičov. Má dve dcéry, jedna nepočujúca a druhá štyria polročná dcérka Adelka (praktická hluchota). Komunikujú v slovenskom posunkovom jazyku. Je na rodičovskej dovolenke.

M6 - Kveta (počujúca mamička), vek 33, je z rodiny, kde obaja rodičia sú počujúci, žije sama s nepočujúcou päťročnou dcérkou Kristínkou. (ťažká nedoslýchavosť + fenylketonúria). Komunikujú v hovorenom jazyku. Je na materskej dovolenke.

M7 - Jana (počujúca mamička), vek 34, je z rodiny, kde obaja rodičia sú počujúci, žije s počujúcim manželom. Má dve deti - jedna nepočujúca päťročná dcérka Miška (praktická hluchota + DMO) a dvojročný počujúci syn Mirko. Komunikujú v hovorenom jazyku a posunkovanom jazyku. Je na materskej dovolenke.

M8 - Ľudmila (nepočujúca mamička), vek 30, je z rodiny, kde obaja rodičia sú nepočujúci, žije s nedoslýchavým priateľom počujúcich rodičov. Má jedného počujúceho päťročného syna Timka. Komunikujú v hovorenom jazyku aj v slovenskom posunkovom jazyku z dôvodu lepšieho dorozumievania sa so starými rodičmi. Je zamestnaná v občianskom združení Myslím.

M9 - Mirka (nepočujúca mamička), vek 26, je z rodiny, kde obaja rodičia sú počujúci, žije s nepočujúcim manželom zo Slovinska. Má štyri a polročnú počujúcu dcérku Lenku. Komunikujú v hovorenom jazyku aj občas v posunkovom jazyku. Je zamestnaná v kozmetike.

M10 - Veronika (nepočujúca mamička), vek 26, je z rodiny, kde obaja rodičia sú nepočujúci, žije s nedoslýchavým manželom počujúcich rodičov. Má nepočujúcu jeden a polročnú dcérku Miriamku (praktická hluchota). Komunikujú v slovenskom posunkovom jazyku. Je na materskej dovolenke.

M11 – Alexandra (nepočujúca mamička), vek 34, je z rodiny, kde obaja rodičia sú počujúci, žije s nedoslýchavým manželom z nepočujúcej rodiny. Má nepočujúce trojročného syna Filipka (ťažká nedoslýchavosť). Komunikujú v slovenskom posunkovom jazyku. Je zamestnaná v Spojenej škole internátnej.

1) Kedy ste prišli prvýkrát do rodinného centra Prešporkovo?

M1: Prvýkrát som prišla s deťmi v roku 2010.

M2: Prišla som v roku 2010.

M3: V roku 2011 vo februári, keď bol karneval. Môj malý mal pol roka, mal na tvári masku.

M4: Prišla som prvýkrát v roku 2010 vo februári.

M5: Asi som prišla prvýkrát pred dvoma rokmi.

M6: V roku 2009.

M7: Prišli sme do Klubu nepočujúcich prvý krát, pretože moja dcéra je nepočujúca.

M8: Vtedy sa prvýkrát otvoril, v roku 2010 Klub nepočujúcich rodičov a ich detí. Prišli sme v roku 2010.

M9: Prišla som prvýkrát do rodinného centra Prešporkovo v roku 2010.

M10: Prešporkovo som navštívila, keď som nebola tehotná. Moja kamarátka ma pozvala na 5. narodeniny Prešporkova. Viackrát som začala chodiť, až v roku 2012.

M11: Prvýkrát som do rodinného centra Prešporkovo prišla v roku 2011.

2) Prečo chodíte do RC Prešporkovo?

M1: Mám rada kultúru nepočujúcich, cítim sa tu dobre. Rada sa stretávam s nepočujúcimi mamičkami.

M2: Kvôli stretnutiu s kamarátkami (mamičkami).

M3: Mám rada kultúru nepočujúcich, tam má možnosť sa stretávať, zapojiť ľudí do spoločnosti a ponúknuť aktivity pre nepočujúcich detí i rodičov.

M4: Ide o to, aby malé nepočujúce i nedoslýchavé detičky mali medzi nimi v spoločnosti aj s počujúcimi detičkami. A s tým by mali o program bohatšie.

M5: Ja chcem, aby sa moja dcéra naučila komunikovať s detičkami. Aj s mamičkami by som chcela všetko dozvedieť názory aj rady.

M6: Navštevujeme Klub nepočujúcich rodičov a ich detí kvôli nepočujúcej dcére.

M7: Stretávame sa tam v Klube nepočujúcich.

M8: Brala som ako úžasnú príležitosť, kde sa nepočujúce mamičky môžu stretávať. Pre mňa bol tu väčší relax ako doma. Môj syn sa potešil zábave s kamarátmi.

M9: Keď sa otvoril Klub nepočujúcich rodičov a ich detí, hneď sa nám tu páčilo aj mojej dcérke. Začala sa tu zoznamovať s novými kamarátkami.

M10: Pre moju dcérku je dobré, keď sa pohybuje v spoločnosti iných detí. Veľmi jej to pomáha a najviac sa teší, keď sa tam môže tiež hrať. Tým sa aj rozvíja. A mne osobne pomáha komunikácia s nepočujúcimi mamičkami. Máme spoločný jazyk, spoločnú kultúru, a keďže sme mamičky, tak aj spoločné témy.

M11: Mám iba jedno dieťa, pre ktoré je veľmi dobrý kolektív detí. Tam sa stretáva s deťmi rôzneho veku, učí sa správať sa v kolektíve iných detí (podeliť sa s hračkami, vedieť sa dohodnúť bez šarvátok a pod.).

3) Ako ste sa o RC Prešporkovo dozvedeli?

M1: Od kamarátky Denisy.

M2: Od kamarátky Denisy.

M3: Dozvedela som sa v relácii Televízneho klubu nepočujúcich na Dvojke o vzniku Klubu nepočujúcich rodičov a ich detí. Aj informácie od D. Gálovej.

M4: Najskôr mi dala kontakt moja kamarátka Katka, lebo ho potrebovala pre Denisku.

M5: Od kamarátky.

M6: Z internetu na www.presporkovo.sk.

M7: Dozvedela som sa od kamarátky.

M8: Od kamarátky Karin.

M9: Od kamarátky aj od Denisy uverejnili informácie o otvorení Klubu nepočujúcich rodičov a ich detí na facebooku.

M10: Moja kamarátka sa tam aktívne zapája, hovorila mi o tom a mne sa javil ako výborný nápad. Volala ma, nech sa prídem pozrieť.

M11: O RC Prešporkovo som sa dozvedela od nepočujúcich kamarátok.

4) Ako často navštevujete RC Prešporkovo?

M1: Raz za týždeň. Chodíme radi na detské predstavenie.

M2: Občas, raz za týždeň.

M3: Chodím so synom raz do týždňa.

M4: Raz za každý týždeň, ak sme zdraví a v poriadku.

M5: Raz za týždeň, niekedy raz za dva týždne.

M6: Navštevujeme pravidelne raz do týždňa.

M7: Chodím spolu s deťmi aj babkou raz za týždeň.

M8: Keď som bola na materskej, chodili sme spolu so synom skoro raz za týždeň: Teraz chodím do práce, už veľmi málo chodíme so synom. Práve mi to tu chýba.

M9: Predtým sme pravidelne chodili s malou do rodinného centra, odvtedy už veľmi málo chodíme. Momentálne mám pracovné povinnosti u kozmetičky. Prídeme na oslavu alebo narodeniny k vzniku rodinného centra Prešporkovo.

M10: Keďže moja dcérka je ešte malá, chodievame do RC Prešporkovo vždy spolu. Chodievame tam niekedy, keď mi čas vyhovuje.

M11: Snažím sa nevynechať ani jednu príležitosť navštíviť RC Prešporkovo. Teda chodíme aj s dieťaťom pravidelne.

5) Aké aktivity sú podľa Vás zaujímavé?

M1: Všetky aktivity sú zaujímavé, ale deti sa tešia na kurz pre predškolákov.

M2: Zaujímavé kurzy pre deti.

M3: Sú zaujímavé všetky aktivity napr. karneval, oslavy, kurzy pre najmenších a predškolákov.

M4: Tvorivé dielne, dramatické aktivity a pohybové hry.

M5: Rôzne aktivity a oslavy.

M6: Aktivity v klube nepočujúcich rodičov a ich detí, moja obľúbená rozprávka (čítajú celebrity).

M7: Aktivity pre nepočujúce deti, ktoré bývajú v stredu.

M8: Myslím, že každá aktivita je zaujímavá.

M9: Všetliaké aktivity. Páčil sa mi kurz, kde som prihlásila moju dcérku. Na kurze bola moja dcérka bojzlivá, musela som sa zúčastniť s malou, potom neskôr malá chodila sama bezo mňa.

M10: Všetky aktivity, ktoré sa tam robia, majú vždy nejaký význam. Nedá sa povedať, že ktorá aktivita je dobrá a ktorá je zlá. Všetky sú podľa mňa výborné, keď je to určené deťom, aby sa hrou niečo naučili a rodičom, aby im to v niečom pomohlo.

M11: Veľmi zaujímavé sú detské party z príležitosti ich sviatkov - narodenín. Pomocou rôznych hračiek a hier rozvíjajú deti svoju motoriku, myslenie. Učia sa správať sa v kolektíve, vedia sa podeliť s hračkami.

6) Je podľa vás RC dostatočne využívané nepočujúcimi mamičkami?

M1: Áno. Tu sa dozviem veľa informácií.

M2: Málo.

M3: Myslím, že sa dozviem veľa užitočných informácií, vymením si názory, diskutujem spolu s mamičkami, čo sa tu deje u nás na Slovensku aj si tu oddýchneme, keď sa malý hrá s kamarátmi v herni.

M4: Áno.

M5: Áno, využíva ho pomerne dosť nepočujúcich mamičiek.

M6: Áno.

M7: Mne osobne jeden krát týždenne popri iných aktivitách, ktoré robíme, stačí ale ako je to pri nepočujúcich mamičkách neviem posúdiť.

M8: Áno.

M9: Áno, niekedy neviem, čo mám robiť s malou. Nepočujúce mamičky mi radili.

M10: Áno, len keby bolo nepočujúcich mamičiek viac s deťmi.

M11: V Bratislave žije veľa nepočujúcich rodín s deťmi. Myslím si, že by mohli chodiť viacerí. Možno by pomohla väčšia osвета (informovanosť rodičov o tomto centre) formou letákov alebo osobných pohovorov.

7) Prečo je pre vás RC dôležité?

M1: Je dôležité, aby moje deti poznali nových kamarátov. Potrebujú zmenu prostredia v rodinnom centre Prešporokovo. Rada sa tu stretávam s mamičkami, dozviem sa, čo je nové, zaujímam sa o všelijaké informácie. Je tu príjemná aj priateľská atmosféra, v ktorej sa môžu deti hrať.

M2: Aby sa deti zoznámili, spoločne sa hrali s malými kamarátmi.

M3: Keďže malý ešte nemá tri roky, tak ešte nechodí do škôlky. Do rodinného centra chodí od jedného roku, vtedy sa naučil nadviazať kontakty s kamarátmi, snažil sa zapájať do spoločnosti. Malý v septembri nastúpi do škôlky. Dúfam, že malý synček nebude mať problém medzi spolužiakmi v škôlke.

M4: Nielen to, že detičky. My ako mamičky si môžeme vymeniť svoje názory i skúsenosti. Aj sa dá poradiť sa.

M5: Som tu rada, stretávam sa s nepočujúcimi mamičkami, vymeníme si názory, tu sa deti pekne hrajú.

M6: V rodinnom centre sa stretávame s nepočujúcimi mamičkami, tie sú pre mňa veľkým prínosom, keďže mám nepočujúcu dcéru. Preto je pre mňa rodinné centrum dôležité.

M7: V okolí nepoznám nikoho kto je SP, preto ma teší, že môžem vnímať svet "ticha" prostredníctvom mamičiek v Klube nepočujúcich. Čo to sa môžem od nich naučiť, keďže moja dcéra je tiež nepočujúca. Nevie sa vôbec vžiť do jej situácie, vďaka Prešporokovu vnímam, že ľudia ktorí majú SP môžu viesť plnohodnotný život, sú ako my akurát, že sú znevýhodnení, tým, že sú ochudobnení o jeden zmysel. V Prešporokove sa stretávajú veľmi milé mamičky, ktoré sú ochotné pomôcť, poradiť. Moja dcéra tam našla nepočujúcich kamarátov. Veľmi rada tam chodí a stretáva sa s nimi.

M8: Rodičia, aby si mohli vymieňať názory, skúsenosti a poradiť, detičky získali svoje vedomosti a zručnosti.

M9: Pre mňa je dôležité pre moju dcérku, aby mala spoločnosť s kamarátmi, aby spoznala nových ľudí. Moja dcérka pozná svojich kamarátov v okolí bydliska. Keď prišla do rodinného centra Prešporkovo, rada sa zoznámila s novými kamarátmi. Som rada, že prídu aj nepočujúce mamičky z iných častí mesta Bratislavy do centra.

M10: Je to miesto, kde sa môže dcérka hrať (zatiaľ len hrať, lebo je ešte malá). Hrou sa určite aj niečo učí. A pre mňa je dôležitá zmena prostredia, ľudia vôkol a komunikácia.

M11: Pre moje dieťa je RC Prešporkovo veľmi dobré kvôli tomu, že sa môže hrať v kolektíve iných detí, vymieňajú si navzájom skúsenosti, obohacujú sa navzájom, rozvíja sa u neho myslenie, motorika.

8) Čo vám v RC chýba? Prečo?

M1: Nič mi nechýba, ale mi trošku chýba tlmočník, napr. narodeniny rodinného centra Prešporkovo, detské predstavenie a pod.

M2: Nejaký nový kurz. Aj tlmočník do slovenského posunkového jazyka.

M3: Nevie, čo by sa malo ešte dodať. Myslím, že je tu všetko.

M4: Zatiaľ mi nenapadlo, čo nám chýba. Celkom sme spokojní.

M5: Chýbajú nové hračky, lebo sú nefunkčné už aj staré hračky.

M6: V rodinnom centre nič nechýba.

M7: Keby tam z času na čas prišiel nejaký odborník z oblasti logopédie či špeciálny pedagóg, ktorý má skúsenosť s nepočujúcimi detičkami.

M8: Nemyslím, si, že by tu niečo chýbalo, teraz mi nič nenapadá.

M9: Zatiaľ tu nič nechýba. Všetko je tu zabezpečené okrem tlmočníka. Aj chýba nejaké predstavenie pre deti.

M10: Keby boli nejaké aktivity pre najmenších, ktoré sú nepočujúce. Zapojiť sa do aktivít pre verejnosť by bolo možné, ale musela by som si zabezpečiť tlmočníka sama. Ďalšia vec, čo mi chýba, že pri väčších aktivitách, ako sú narodeniny, Mikuláš a podobne, by mohol byť tlmočník, ale viem, že je to problém.

M11: Chýbajú mi noví ľudia, nové deti a možno by bolo dobré doplniť hračky.

9) Všimli ste si u svojho dieťaťa nejaké zmeny v RC? (Např. správanie, reakcie na okolie?)

M1: Keď prídu moje dvojčičky do rodinného centra, vždy majú radosť a preto radi chodia sem s inými deťmi. Tu sa správajú slobodne.

M2: Veselo sa šantili.

M3: Môj synček sa tu naučil pekne hrať, maľovať. Má rád svojich kamarátov, naučil sa požičiavať si hračky, čo môže alebo nemôže.

M4: Má získané vedomosti i z motoriky.

M5: Moja dcérka sa naučila poznávať farby, tvary, keď sa to ešte neučili v škôlke.

M6: Zmeny na dieťati som si nevšimla.

M7: Moja dcéra tam chodí rada. Nespráva sa neobvykle.

M8: Zatiaľ nie.

M9: Moja dcéra sa zaujíma o nové veci, nie staré veci. Má rada svoj „detský“ program. Ako má svoju kultúru.

M10: Moja dcérka prv, než začala chodiť do Prešporkova, bola viac utiahnutejšia. Teraz je viac odvážna a komunikuje viac s neznámymi ľuďmi nielen v Prešporkove, ale i vonku, napr. v električke.

M11: Moje dieťa sa naučilo správať sa v kolektíve detí, naučilo sa podeliť sa s hračkami, vedieť sa dohodnúť a robiť veci podľa určitých pravidiel. Počujúci zase vedia o niečo viac o našom sluchovom postihnutí.

10) Máte predstavu, čo by ste robili počas materskej dovolenky, keby neexistoval Klub nepočujúcich rodičov v rámci RC Prešporkovo?

M1: Keby tu Klub nepočujúcich rodičov a ich detí by tu nebol, tak by sme chodili na stretnutie s mamičkami a ich deťmi, na výlety, na opekačky.

M2: Snažím sa chodiť do materského centra na stretnutie alebo kurzy, aby som sa nenudila s deťmi počas materskej dovolenky.

M3: Keby tu nebol klub, myslím, že by sme chodili do iného materského centra pre počujúcich v okolí svojho bydliska.

M4: Nadalej by som chodila s kamarátkou K. Dudríkovou do materského centra Hojdana v mestskej časti Ružinov v Bratislave. Medzitým by bola s nami aj kamarátka S. Slučiaková.

M5: Neviem si predstaviť, keď tu nebol klub, určite by sme mali menej aktivity. Chcem, aby naďalej klub nepočujúcich rodičov a ich detí fungoval.

M6: Chodili by sme na ihrisko, na výstavy, navštevovali by sme detské kútiky.

M7: Som rada, že klub nepočujúcich mamičiek vznikol, ak by nebol nemala by som šancu sa stretávať s ľuďmi, ktorí sú SP. Som rada, že moja dcéra má aj mimo škôlku (i keď pre SP deti) aktivity na ktoré sa vždy veľmi teší. Ak by klub nevznikol,

pohybovala by sa len vo svete počujúcich. Takto vníma, že sú aj ľudia, ktorí sú na tom rovnako ako ona. Či už deti alebo dospelí. Myslím, že je to veľké obohatenie, keď niekto s ňou komunikuje v jazyku, ktorý pozná. Som veľmi rada, že je tu takto možnosť stretávať sa. Nepočujúci nás prijali medzi seba.

M8: Ani nie, určite by sme sa stretávali s mamičkami na ihrisku alebo niekde na prechádzke.

M9: Je to ťažká odpoveď. Keď mala moja dcérka po roku, nevedela som si predstaviť, keby tu nebol klub. Ale dalo by sa dohodnúť s kamarátkami na stretnutí, napr. detské ihrisko, detský kútik pre deti vo veľkom obchodnom dome Aupark, Avion.

M10: Juj, tak to žiadnu predstavu nemám, museli by sme sa s mamičkami spojiť, dohodnúť sa na stretnutí niekde. Ale nebolo by to pevné miesto, pre deti známe a dôverné, kam by sa radi vždy vracali.

M11: Ako nepočujúca rodina máme v okolí bydliska minimálne možnosti, aby sa moje dieťa dorozumelo so zdravými deťmi. Chodíme na rôzne ihriská, ale stále je iba s nami dospelými. Založiť klub v rámci RC Prešporokovo bola veľmi dobrá myšlienka a veľmi nám pomohla vyplniť si čas počas materskej a rodičovskej dovolenky. Dúfam, že sa okruh tých, ktorí toto centrum budú navštevovať, rozšíri o nových členov.

6.5 Výsledky prieskumu

V rámci prieskumu som vyhodnotila výsledky rozhovorov na osobných stretnutiach.

1. otázka bola: „*Kedy ste prišli prvýkrát do rodinného centra?*“

Rok	Rok 2010	Rok 2011	Rok 2012
Počet mamičiek	6	4	1

Z údajov v tabuľke vychádza, že väčšina mamičiek prvýkrát prišla do rodinného centra Prešporokovo v roku 2010, neskôr prišli ďalšie štyri mamičky v roku 2011, v roku 2012 pribudla jedna mamička. Oteckovia navštevujú akcie len

zriedkavo, v prípade ak ide o mimoriadne akcie, napr. Mikuláš, narodeniny rodinného centra Prešporkovo a pod.

2. otázka: „**Prečo chodíte do rodinného centra Prešporkovo?**“

Zväčša sa mamičky rozhodli chodiť do rodinného centra Prešporkovo, z dôvodu stretávania sa s inými mamičkami. Vytvorili si kultúru nepočujúcich v komunite so spoločným jazykom, vytvorili deťom možnosti na nové kamarátstva medzi počujúcimi i nepočujúcimi v spoločnosti, otvorili sa im možnosti na komunikáciu medzi nepočujúcimi a počujúcimi mamičkami na spoločné témy. Mamičky sa využívajú možnosti dozvedieť sa nové, iné názory aj rady.

3. otázka: „**Ako ste sa o rodinnom centre Prešporkovo dozvedeli?**“

Na túto otázku odpovedala väčšina mamičiek zhodne, že sa o centre dozvedeli od kamarátky aj Denisy. Z toho dve mamičky sa o ňom dozvedeli na internete na www.presporkovo.sk aj v relácii Televízneho klubu nepočujúcich na Dvojke o Klube nepočujúcich rodičov a ich deťoch v rodinnom centre Prešporkovo. Osobne si myslím, že by bolo lepšie, keby mamičky získali informácie aj o rodinnom centre Prešporkovo už na našej webovej stránke www.presporkovo.sk alebo na webových stránkach rodinného centra Prešporkovo na facebooku alebo cez Klub nepočujúcich rodičov a ich detí.

4. otázka: „**Ako často navštevujete rodinné centrum Prešporkovo?**“

Z uvedených odpovedí vyplýva, že všetky mamičky navštevujú rodinné centrum Prešporkovo raz do týždňa. Niektoré mamičky, keď majú čas, prídu do Prešporkova častejšie. Mamičky vedia, že klub nepočujúcich rodičov a ich detí je každú stredu. Myslím si, že Klub nepočujúcich rodičov a ich detí má vysokú návštevnosť.

5. Otázka: „**Aké aktivity sú podľa vás zaujímavé?**“

Väčšina mamičiek uviedla v pozitívnom zmysle, že zaujímavé aktivity boli napr. karneval, oslavy. Tiež sú tam zaujímavé kurzy. Okrem toho sa tešia na kurz pre predškolákov, ktorý vedie nepočujúca lektorka. Preto som využila aktivity s pohybovými aj dramatickými hrami a tvorivé dielne. Sú určené deťom, aby sa hrou učili.

6. otázka: „*Je podľa vás rodinné centrum dostatočne využívané nepočujúcimi mamičkami?*“

Takmer pre všetky mamičky má rodinné centrum veľký význam. Využívajú ho dostatočne, vďaka užitočným informáciám a z dôvodu výmeny názorov. Privítali by prítomnosť väčšieho počtu nepočujúcich mamičiek s deťmi. Jedna mamička naozaj potrebovala radu od ostatných mamičiek. Iba jedna mamička považovala RC Prešporkovo za málo využívané.

7. otázka „*Prečo je pre vás RC dôležité?*“

Mamičky uviedli rôzne odpovede. Rodinné centrum je dôležité z dôvodu rôznych možností pre mamičky a ich deti: možnosť kontaktu s mamičkami aj nadviazanie vzťahov s mamičkami, výmena názorov a skúseností, podpora sebedomia, zmena prostredia v rodinnom centre Prešporkovo, podpora komunikácie s mamičkami, nadviazanie nových kamarátstiev detí, možnosť naučiť sa niečo nového nové, naučiť sa samostatnosti.

8. otázka: „*Čo vám v RC chýba? Prečo?*“

Väčšina uviedla, že im nič nechýba, niektoré sú spokojné. Niektorým mamičkám však chýba tlmočník slovenského posunkového jazyka, napr. by privítali, keby bol častejšie pri väčších aktivitách (narodeniny, detské predstavenie) zabezpečený tlmočník z hovoreného jazyka do slovenského posunkového jazyka. Jedna z nich uviedla, že by chcela mať nový kurz, druhá uviedla, že chýbajú nové hračky. K dispozícii sú staré hračky, ktoré sú nefunkčné. Tretia uviedla, že by potrebovala nejakého odborníka z oblasti logopédie, či špeciálneho pedagóga, aby sa dozvedela viac o práci s nepočujúcimi deťmi.

9. otázka: „*Všimli ste si u svojho dieťaťa nejaké zmeny v RC? (Např. správanie, reakcie na okolie?)*“

Mamičky uviedli, že ich deti sa tešia na príchod do rodinného centra Prešporkovo, vždy majú radosť. Deti veselo šantia, pekne sa naučili hrať, maľovať, pohybovať vo voľnom priestore, získať vedomosti a motorické zručnosti, naučili sa poznávať farby a tvary. Jedna z nich uviedla, že zmenu na dieťaťu si nevšimla. Druhá uviedla, že dieťa bolo utiahnutejšie, teraz je už odvážnejšie a komunikuje s neznámymi ľuďmi nielen v Prešporkove, ale aj vonku.

10. otázka: „*Máte predstavu, čo by ste robili počas materskej dovolenky, keby neexistoval Klub nepočujúcich rodičov v rámci RC Prešporkovo?*“

Mnoho mamičiek uviedlo, že by si nevedeli predstaviť, keby nebol založený Klub nepočujúcich rodičov a ich detí, čo by robili počas materskej dovolenky. Uviedli, že by sa dohodli s kamarátkami na stretnutí, chodili by na výlety, na návštevy detských kútikov a ihrísk. Pohybovali by sa len vo svete počujúcich. Tri z nich uviedli, že sa snažia chodiť aj do iného materského centra v okolí svojho bydliska alebo na stretnutia, aby zabránili nude počas materskej a rodičovskej dovolenky.

6.6 Vyhodnotenie prieskumu

Pri prieskume som sa zamerala na otázky, ako hodnotia nepočujúce a počujúce mamičky pravidelné navštevovanie rodinného centra Prešporkovo. Mamičky na materskej dovolenke ho pravidelne navštevujú raz za týždeň, majú svoj program v rámci Klubu nepočujúcich rodičov a ich detí. Iné aktivity v rodinnom centre Prešporkovo prebiehajú podľa stanovených kurzov a krúžkov pre mamičky a deti. Snažia sa byť medzi počujúcimi i nepočujúcimi, aby nedošlo k ich izolácii od spoločnosti. Zistila som, aké aktivity sú zaujímavé aktivity pre mamičky a deti v rodinnom centre Prešporkovo. Celkové vyhodnotenie bolo pozitívne, že mamičky sú spokojné s možnosťami aktivít a stretnutí s mamičkami v Klube nepočujúcich rodičov a ich detí. Niektoré mamičky nedochádzajú do rodinného centra Prešporkovo z pracovných dôvodov alebo pre nevhodný čas v priebehu pracovnej doby. Z prieskumných otázok som vyhodnotila, že mamičky sa rady stretávajú, zoznamujú sa s mamičkami, vymieňajú si názory a radia si v mnohých oblastiach. Deti sa tešia na nové prostredie, aby sa mohli zapojiť s novými kamarátmi do rôznych hier.

Zaujímalo ma, aké sú mamičky, ktoré chodia do rodinného centra Prešporkovo, či sú spokojné s možnosťami aktivít. Mamičky sú spokojné s chodom rodinného centra.

Celkový výsledok je prekvapivý, že rodinné centrum Prešporkovo je dostatočne využívané nepočujúcimi a počujúcimi mamičkami, o vzniku sa dozvedeli od kamarátok.

Malým nedostatkom je, že v rodinnom centre Prešporkovo mamičkám chýba tlmočník do posunkového jazyka, ktorý by sa zúčastňoval pri prednáške alebo divadelnom predstavení. Vynasnažím sa, aby mohol Klub nepočujúcich rodičov a ich detí v rodinnom centre zabezpečiť tlmočníka do posunkového jazyka.

Podarilo sa mi zistiť, ako sú mamičky s rodinným centrom spokojné. V prvom rade som bola rada, že vznikol Klub nepočujúcich rodičov a ich detí a vytvoril sa priestor pre nepočujúce i počujúce mamičky a ich detí. Vždy je v rodinnom centre Prešporkovo príjemná atmosféra medzi počujúcimi a nepočujúcimi. Treba sem otvoriť dvere a tu vám vždy radi pomôžu. Mamičky prichádzajú a vracajú sa do rodinného centra Prešporkovo, pretože je pre nich ako druhý domov.

Záver

V diplomovej práci som sa zamerala na Klub nepočujúcich rodičov a ich detí, ktorý sa nachádza v rodinnom centre Prešporkovo v Bratislave. Cieľom diplomovej práce bolo priniesť základné informácie o rodinnom centre Prešporkovo, ako aj o Klube nepočujúcich rodičov a ich detí ako o prvom takom klube na Slovensku. Snažila som sa v tej práci rozoberať históriu a vývoj rodinného centra Prešporkovo a Klubu nepočujúcich rodičov a ich detí, kde sa realizujú naše aktivity a programy. Využitie všetkých aktivít najmä organizačných a dramatických som sa snažila popísať v tejto kapitole. Zaujímala ma predovšetkým komunikácia nepočujúcich i počujúcich rodičov a ich detí v rodinnom centre Prešporkovo. Nepočujúce i počujúce mamičky na materskej dovolenke využívajú ponuky na stretnutie, aktivity, ale aj komunikáciu ako zdroj informácii o možnostiach tráviť svoj voľný čas zmysluplne so svojím dieťaťom, ktoré je pre nich veľkým prínosom. Bola by som rada, keby bol veľký počet mamičiek v rodinnom centre Prešporkovo a aby boli prístupné aktivity pre mamičky a ich deti.

V empirickej časti diplomovej práce som sa zamerala na hodnotenie Klubu nepočujúcich rodičov a ich detí z pohľadu rodičov, ako sú spokojní s aktivitami, ktoré sa realizujú, ako často ho navštevujú a čo im v rodinnom centre Prešporkovo chýba. Výskumom som chcela poukázať na dôležitosť stretávania sa rodičov a ich detí v rámci podujatí, kurzov, aktivít ako je Klub nepočujúcich rodičov a ich detí. Vedie to v konečnej miere k zmysluplnému tráveniu voľného času nielen rodičov, ale aj detí, ako aj k rozvoju seba samého.

V súčasnosti patrí Klub nepočujúcich rodičov a ich detí do rodinného centra Prešporkovo, kde je už vytvorené puto, vzťah ako rodina, materstvo. Pre všetkých sú deti najdôležitejším v živote. V tomto momente je otvorená cesta medzi rodičmi a deťmi počujúcimi a nepočujúcimi.

Z úprimného srdca chcem poďakovať najmä mojej nepočujúcej kolegyni nadväzujúceho magisterského štúdia DF JAMU I. Tichej, ktorá mi ochotne a obetavo pomáhala pri organizovaní dramatických aktivít napr. spolupráca na realizácii divadelnej inscenácie alebo pri zastupovaní v kurze „Zábavné hry pre predškolákov“. Veľké poďakovanie tiež patrí štatutárke rodinného centra Prešporkovo L. Černákovej, s ktorou sa neustále kontaktujeme každý deň

prostredníctvom emailu. Má bohaté skúsenosti a prináša veľa inšpirácie na aktivity v rodinnom centre Prešporkovo.

Zoznam skratiek

RC - rodinné centrum

DF JAMU – Divadelná fakulta Janáčkovej akadémie múzických umení

SP - sluchovo postihnuté

Použité informačné zdroje

- GAVELČÍKOVÁ, S.** Slyšící děti v neslyšící rodině a znakový jazyk. www.ruce.cz [online]. [cit. 15.4.2013]. Dostupné na: <http://ruce.cz/articles.php?id=56>.
- GAVELČÍKOVÁ, S.** *Výchova slyšícího dítěte v neslyšící rodině*. Olomouc, 2002. Diplomová práce. Univerzita Palackého v Olomouci.
- GUSTAFÍKOVÁ, K.** *Počuť očami*. Bratislava: MŠI pre SP deti, 1999.
- HOLMANOVÁ, J.** *Raná péče o dítě se sluchovým postižením*. Praha: Septima, 2002. ISBN 80-7216-162-8.
- MACKOVÁ, S.** *Dramatická výchova ve škole*. Brno: DIFA JAMU, 1995. ISBN 80-85429-16-0.
- MACHKOVÁ, E.** *Úvod do studia dramatické výchovy*. Praha: IPOS, 1998. ISBN 80-7068-103-9.
- MACHKOVÁ, E.** *Metodika dramatické výchovy. zásobník dramatických her a improvizací*. 10. vyd. Praha: STD, 2005. ISBN 80-901660-6-7.
- MACHKOVÁ, E.** *Jak se učí dramatická výchova*. 2. vyd. Praha: Nakladatelství AMU, 2007a. ISBN 978-80-7331-089-9.
- MACHKOVÁ, E.** *Metodika dramatické výchovy: zásobník dramatických her a improvizací*. Praha: Sdružení pro tvořivou dramaturgii, 2007b. ISBN 978-80-901660-9-0.
- KOŤÁTKOVÁ, S. a kol.** *Vybrané kapitoly z dramatické výchovy*. Praha: Karolinum Univerzity Karlova, 1998. ISBN 80-7184-756-9.
- KRAHULCOVÁ – ŽATKOVÁ, B.** *Pedagogika sluchovo postihnutých*. Bratislava: Univerzita Komenského, 1993. ISBN 80-223-0562-6.
- KRATOCHVÍLOVÁ K.** Rozvoj jazyka a komunikace u malých dětí. *Info-Zpravodaj*. 2009, roč. 17, č. 1, s. 25-26.
- KROČANOVÁ, E.** Intaktné a sluchovo postihnuté dieťa v ranej komunikácii s matkou. *Psychológia a patopsychológia dieťaťa*. 1998, roč. 33, č. 4, s. 330-338. ISSN 0555-5574.
- KROČANOVÁ, E.** Sluchovo postihnuté dieťa v počujúcom rodinnom prostredí. *Speciální pedagogika*. 2001, roč. 11, č. 2., s. 91-95.
- KROČANOVÁ, E. – NOVÁKOVÁ, K.** Komunikácia medzi matkou a rizikovým dieťaťom ranného veku. *EFETA - otvor sa*. 1996, roč. 6, č. 3. ISSN 1335-1397.

MISTRÍK, J. *Pohyb ako reč*. Bratislava: Národné divadelné centrum, 1998. ISBN 80-222-0267-3.

PAVLOVSKÁ, M. Dramatická výchova. In: SVOBODOVÁ, J. a kol. *Výběr z reformních i současných edukačních koncepcí* (Zdroje a inspirace pro učitele). Brno: MSD, 2007. ISBN 978-80-86633-93-0.

PROCHÁDZKOVÁ, V. *Komunikační stragédie slyšících a neslyšících matek*. www.ruce.cz [online]. [cit. 20.3.2013]. Dostupné na: <http://ruce.cz/clanky/424.pdf>

PROCHÁDZKOVÁ, V. Jak se psychologie dívá na vztah mezi rodiči a jejich dětmi. *Info-Zpravodaj*. 2003, č. 1, s. 16-17.

REDLICH, K. Slyšící dítě hluchých rodičů. www.volny.cz [online]. [cit. 15.4.2013]. Dostupné na:

http://www.volny.cz/karel.redlich/1__SLYSICI_DETI_HLUCHYCH_RODICU.htm

SCHMIDTOVÁ, M. Rodina a dieťa so sluchovým postihnutím. In: GRECMANOVÁ, H. *E-pedagogium* [online]. Olomouc: Univerzita Palackého, 2010 [cit. 15.4.2013]. Dostupné na: http://www.upol.cz/fileadmin/user_upload/PdF/e-pedagogium/e-pedagogium_2010/e-pedagogium_2-2010_mimoradne.pdf

SORGEROVÁ, S. a kol. *Materské centrá: neobvyklý sprievodca materskou dovolenkou*. Bratislava: Únia materských centier, 2008. ISBN: 978-80-969912-0-4.

SŮKALOVÁ, M. Špecifiká vo výchove a komunikácii v rodinách počujúcich detí a nepočujúcich rodičov. www.ruce.cz [online]. [cit. 15.4.2013]. Dostupné na internete: <http://ruce.cz/articles.php?id=56>

TARCSIOVÁ, D. *Komunikačný systém sluchovo postihnutých a spôsoby prekonávania ich komunikačnej bariéry*. Bratislava: Sapientia, 2005. ISBN 80-969112-7-9.

TARCSIOVÁ, D. Počujúce deti nepočujúcich rodičov. *Rodina a škola*. 2000, roč. 48, č. 9, s. 12-13. ISSN 0231-6463.

TARCSIOVÁ, D. – HOVORKOVÁ, S. *Máme dieťa so sluchovým postihnutím, ...čo ďalej?* Nitra: EFFETA – stredisko sv. Františka Saleského, 2002. ISBN 80-068584-5-9.

VALENTA, J. *Metody a techniky dramatické výchovy*. Praha: STROM, 1998. ISBN 80-861065-02-0.

VOJTECHOVSKÝ, R. *Úvod do kultúry a sveta nepočujúcich*. Bratislava: Myslíim - centrum kultúry Nepočujúcich, 2011. ISBN 978-80-970601-0.

VOJTECHOVSKÝ, R. – HOLUBOVÁ, V. *Nepriame pomenovanie v slovenskom posunkovom jazyku*. Bratislava: Spolok nepočujúcich pedagógov, 2009. ISBN 978-80-969695-5-5.

Zákon o peňažných príspevkoch na kompenzáciu ťažkého zdravotného postihnutia - komunikácia s dieťaťom osobného asistenta č. 447/2008.

Zákon Národnej Rady Slovenskej republiky z 26. júna 1995 o posunkovej reči nepočujúcich osôb.

Prešporkovo [online]. [cit. 2012-12-20]. Dostupné na:

http://www.presporkovo.sk/pdf/kronika_2005.pdf

Prešporkovo [online]. [cit. 2012-12-27]. Dostupné na:

http://www.presporkovo.sk/pdf/kronika_2006.pdf

Prešporkovo [online]. [cit. 2013-01-28]. Dostupné na:

<http://www.presporkovo.sk/kruzky.html>

Vznik materského centra [online]. [cit. 2012-12-20]. Dostupné na:

http://www.racik.sk/userfiles/file/dokumenty/racik_vyrocnasprava2010.pdf

Ciele materského centra [online]. [cit.2013-01-10]. Dostupné na:

http://www.materskecentra.sk/kto_je_umc_a_co_poskytuje.html

Materské centrá [online]. [cit. 2012-12-20]. Dostupné na:

[http://www.materskecentra.sk/materske_centra/co_su_materske_\(rodinne\)_centra_.html](http://www.materskecentra.sk/materske_centra/co_su_materske_(rodinne)_centra_.html)

Únia materských centier [online]. [cit. 2012-12-20]. Dostupné na:

http://www.materskecentra.sk/kto_je_umc_a_co_poskytuje.html

Zoznam ilustrácií

Obrázok č. 1: 5. narodeniny RC Prešporokovo

Obrázok č. 2: Krstný otec M. Kramár

Obrázok č. 3: 6. narodeniny RC Prešporokovo

Obrázok č. 4: Divadlo „Levík a myška“

Obrázok č. 5: 7. narodeniny RC Prešporokovo

Obrázok č. 6: Divadlo o kuriatku a kačiatku

Obrázok č. 7: Rozprávka o repe

Obrázok č. 8: Míľa pre mamu na Partizánskej lúke

Obrázok č. 9: Vedomostná súťaž

Obrázok č. 10: Mikuláš pre deti

Obrázok č. 11: Karneval pre deti

Obrázok č. 12: Deň detí

Obrázok č. 13: Divadlo o troch medveďoch

Obrázok č. 14: Encyklopédia zvierat v SPJ

Obrázok č. 15: Letné dni so zvieratkami

Obrázok č. 16: Výstava zvierat „Zázrak prírody“

Obrázok č. 17: Návšteva do ZOO

Obrázok č. 18: Prezentácia jednotlivých zvierat

Obrázok č. 19: Otváracia sezóna

Obrázok č. 20: Divadlo o psíčkovi a mačičke

Obrázok č. 21: Korčulovanie pre deti

Obrázok č. 22: Kurz pre predškolákov

Obrázok č. 24: Vianočné posedenie

Obrázok č. 25: Táborík pre deti

Obrázok č. 26: Kurz „Montessori“